

Na osnovu člana 16. stav 4. Zakona o Vladi Zeničko-dobojskog kantona - Prečišćeni tekst („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 7/10), na prijedlog Ministarstva za privredu, Vlada Zeničko-dobojskog kantona, na 185. sjednici, održanoj dana 15.12.2022. godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I.

Prihvata se Informacija o stanju privrede na području Zeničko-dobojskog kantona za 2021. godinu sa posebnim osvrtom na stanje poduzetništva, koja čini sastavni dio ovog zaključka.

II.

Informacija iz tačke I. ovog zaključka upućuje se u skupštinsku proceduru.

III.

Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

Broj: 02- _____ /22
Datum, 15.12.2022. godine
Z e n i c a

PREMIJER

Mirnes Bašić

DOSTAVLJENO:

1x Ministarstvo za privredu,
1x Stručna služba Skupštine,
1x a/a.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON
MINISTARSTVO ZA
PRIVREDU/GOSPODARSTVO

Bosnia and Herzegovina
Federation of Bosnia and Herzegovina
ZENICA-DOBOJ CANTON
MINISTRY OF ECONOMY

**INFORMACIJA
O STANJU PRIVREDE NA PODRUČJU
ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA ZA 2021. GODINU
SA POSEBNIM OSVRTOM NA STANJE PODUZETNIŠTVA**

Zenica, decembar 2022. godine

UVOD

Programima rada Skupštine i Vlade Zeničko - dobojskog kantona za 2022. godinu predviđena je izrada Informacije o stanju privrede na području Zeničko-dobojskog kantona za 2021. godinu, sa posebnim osvrtom na stanje poduzetništva. Ministarstvo za privredu je, koristeći raspoložive izvore i svoju nadležnost, sačinilo ovu Informaciju.

Pri izradi Informacije korišteni su sljedeći izvori:

- zvanični podaci institucija Federacije Bosne i Hercegovine i Vanjskotrgovinske komore BiH,
- baze podataka o privrednim subjektima,
- spoznaje do kojih se došlo u svakodnevnom radu.

Prikupljanje podataka ograničeno je mnogim problemima vezanim za pravovremenost i obuhvat prikupljenih (dostavljenih) podataka.

Na konačnu ocjenu stanja privrede u znatnoj mjeri su uticali mnogi faktori, a posebno se ističu:

- Nivo "sive" ekonomije,
- Problem pristupa kapitalu za investicije i obrtnom kapitalu,
- Otežano obezbjeđenje novih tehnologija,
- Usporeno usvajanje svjetskih i evropskih standarda kvaliteta (nedostatak akreditovanih institucija - laboratorija za certificiranje proizvoda i usluga) postojeći laboratoriji djeluju lokalno, nemaju status nacionalnih laboratorija, jer nisu u skladu sa EN ili ISO normama (laboratorije za ispitivanje proizvoda od drveta, metala ili hrane),
- Sporo osvajanje novih tržišta (Bliskog Istoka, Rusije, Kine, Libije...),
- Nedovoljno stimulativan ambijent za investiranje u odnosu na šire okruženje,
- Ulazak Republike Hrvatske u EU, stupanje na snagu SSP-a,
- Ograničenja izvoza nametnuta od Vlade Kosova uvođenjem 100% carina na robe iz BiH,
- Implikacije Provedbene uredbe Komisije (EU) o uvođenju privremenih zaštitnih mjera u vezi sa uvozom određenih proizvoda od čelika.

Bez obzira na činjenicu da je Federacija Bosne i Hercegovine i Bosna i Hercegovina nadležna za donošenje mjera makroekonomske politike, Vlada Kantona je svojim projektima, mjerama i intenzivnom saradnjom sa lokalnom upravom nastojala privredni ambijent učiniti pogodnijim za poduzetnike.

Tokom prethodnih godina, u sklopu Vladinih aktivnosti i aktivnosti Ministarstva za privredu, realizirano je niz projekata koji su rezultirali poboljšanjem poslovnog ambijenta, a posebno se ističu:

- Projekti kapitalnih ulaganja,
- Projekti subvencioniranja privrednih aktivnosti Ministarstva za privredu,
- Priprema i izgradnja poslovnih zona.

Svi ovi projekti kao i ključne mjere koje je Vlada Kantona poduzimala na unapređenju stanja u oblasti privrede dugoročnog su karaktera. Njihovi puni efekti će biti vidljivi kroz privredna kretanja (pokazatelji, statistički podaci itd.) u narednim godinama.

1. STATISTIČKI POKAZATELJI STANJA U PRIVREDI

1.1. Kretanje osnovnih pokazatelja po kantonima i Federaciji Bosne i Hercegovine

U cilju sagledavanja osnovnih pokazatelja korišteni su zvanični podaci Federalnog zavoda za statistiku i Vanjskotrgovinske komore BiH. Izvršeno je kompariranje osnovnih pokazatelja stanja u Kantonu sa istim podacima u drugim kantonima i Federaciji Bosne i Hercegovine.

Ovi podaci dati su u Tabeli 1.

Tabela 1. Osnovni pokazatelji privrednih/gospodarskih i drugih kretanja po kantonima

	Indeksi fizičkog obima ind. proizvodnje		Broj zaposlenih Q		Prosječna neto plaća u KM Q		Broj nezaposlenih Q		Ostvarene investicije u (KM) x 10 ³		Pokrivenost uvoza izvozom u % I-XII 2021. godine	Trgovinski bilans u hilj. KM I-XII 2021. godine
	'21/'20	'20./'19.	2021.	2020.	2021.	2020.	2021.	2020.	2020.	2019.	2021.	2021.
Federacija BiH	110,2	94,2	525.397	520.162	996	956	299.717	323.244	3.418.520	3.649.181	63,3	-5.560.685
<i>Unsko-sanski</i>	115,5	94,0	37.712	37.085	933	897	32.626	34.982	133.143	172.830	100,00	66
<i>Posavski</i>	106,7	94,3	6.296	6.353	897	847	3.998	4.253	33.582	44.879	50,1	-132.211
<i>Tuzlanski</i>	102,8	97,4	99.589	97.863	906	863	70.301	76.878	464.995	527.434	87,4	-300.604
Zeničko-dobojski	102,0	101,2	82.178	82.073	858	820	52.365	56.159	552.624	516.041	106,6	123.449
<i>Bosansko-podrinjski</i>	118,0	98,7	6.913	6.882	891	856	3.159	3.331	52.707	39.792	175,6	99.116
<i>Srednjobosanski</i>	118,0	87,9	49.930	50.024	799	774	32.506	34.685	160.449	224.516	73,4	-296.757
<i>Hercegovačko-neretvanski</i>	127,4	73,9	52.673	52.336	1.080	1.029	29.811	31.807	368.826	345.325	66,2	-541.020
<i>Zapadno – hercegovački</i>	114,0	101,5	20.401	20.041	892	873	10.854	11.268	115.965	184.880	47,5	-992.462
<i>Kanton Sarajevo</i>	102,4	86,9	152.576	150.451	1.251	1.179	57.965	63.496	1.029.644	1.023.661	32,4	-3.460.727
<i>Kanton 10</i>	100,9	98,0	10.956	10.869	942	929	6.132	6.385	42.899	44.290	134,1	34.109

Izvor podataka: Publikacije "Kantoni u brojkama" i "Federacija BiH u brojkama", Federalni zavod za statistiku – Sarajevo, 2022.

Tabela 2. Rang osnovnih pokazatelja Zeničko-dobojskog kantona u Federaciji BiH

God.	Indeksi fizičkog obima ind. proiz.	Ostvarene investicije u KM x10 ³	Broj zaposlenih u XII mjesecu	Prosječna neto plaća u KM	Pokrivenost uvoza izvozom	Trgovinski bilans u KM x10 ³
2019.	9	3	3	9	4	6
2020.	2	2	3	9	3	6
2021.	9	-	3	9	3	1

Izvor: Makroekonomski pokazatelji po kantonima u FBiH 2021. godina

Iz Tabele 2. evidentno je da Kanton u 2021. godini, u odnosu na druge kantone, iskazuje zavidne rezultate u oblastima izvoza i industrijske proizvodnje u odnosu na 2019., odnosno 2020. godinu.

Nepovoljan rang nekih pokazatelja odraz je opće strukture kantonalne privrede i statističkih kriterija (podaci svih velikih poslovnih sistema koji djeluju i u ZDK ne evidentiraju se u ZDK), naročito kod investicija, spoljnotrgovinske razmjene, prosječnih neto plaća i sl.

Bez obzira na novoformirane prerađivačke kapacitete i dalje je osnovna karakteristika privrede Zeničko-dobojskog kantona bazno-energetsko-sirovinska.

1.2. Fizički obim industrijske proizvodnje

Bez obzira na mali obuhvat statističkih istraživanja (broj statističkih tačaka – oko 100), indeks fizičkog obima industrijske proizvodnje kantonalne privrede u posljednjih nekoliko godina se neprekidno mijenjao. Detaljni komparativni podaci sa Federacijom BiH po godinama, dati su u Tabeli 3.

Tabela 3. Indeksi fizičkog obima industrijske proizvodnje

	2016/2015	2017/2016	2018/2017	2019/2018	2020/2019	2021/2020
ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON	99,7	100,8	96,6	93,6	101,2	102,0
FEDERACIJA BiH	103,0	102,7	100,8	104,4	94,2	110,2

Posmatrajući ovaj parametar po područjima i potpodručjima djelatnosti u Kantonu za 2021/2020. godinu evidentno je stanje koje pokazuje stepen rasta, što je prikazano u Tabeli 4.

Iz Tabele 4. je evidentno da su sva područja djelatnosti industrije (sem područja B-Vađenje ruda i kamena i D- Proizvodnja i snabdijevanje/opskrba električnom energijom i plinom, koje su imale relativni pad) doživjela rast indeksa industrijske proizvodnje.

Evidentan je izražen značajan rast u slijedećim djelatnostima prerađivačke industrije: C10-Proizvodnja prehrambenih proizvoda, C11-proizvodnja pića, C13-Proizvodnja tekstila, C16 - Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja, proizvodnja predmeta od slame i pletarskih materijala, C18- Štampanje i umnožavanje snimljenih zapisa, C24-Proizvodnja baznih metala, C25- Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda osim mašina i opreme, C28- Proizvodnja mašina i uređaja d.n. i C31- Proizvodnja namještaja.

Tabela 4. Indeksi fizičkog obima industrijske proizvodnje

PODRUČJA I PODPODRUČJA DJELATNOSTI	$\frac{Q}{Q}$ 2020. 2019.	$\frac{Q}{Q}$ 2021. 2020.
INDUSTRIJA UKUPNO	101,2	102,0
PREMA GLAVNIM INDUSTRIJSKIM GRUPACIJAMA		
AI Intermedijarni proizvodi, osim energije	101,3	103,7
AE Energija	101,4	95,8
BB Kapitalni proizvodi	98,0	125,5
CD Trajni proizvodi za široku potrošnju	100,5	167,2
CN Netrajni proizvodi za široku potrošnju	101,4	98,9
PREMA PODRUČJIMA I OBLASTIMA KD-a		
B VAĐENJE RUDA I KAMENA	92,6	87,3
05 Vađenje ugljena i lignita	92,6	87,3
08 Vađenje ostalih ruda i kamenja	-	-
C PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA	100,8	104,7
10 Proizvodnja prehrambenih proizvoda	98,5	108,3
11 Proizvodnja pića	98,1	103,2
13 Proizvodnja tekstila	115,3	121,1
14 Proizvodnja odjeće	91,8	82,8
15 Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	95,0	78,2
16 Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja, proizvodnja predmeta od slame i pletarskih materijala	92,2	107,5
17 Proizvodnja papira i proizvoda od papira	114,4	115,5
18 Štampanje i umnožavanje snimljenih zapisa	77,3	114,9
19 Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	91,2	100,0
20 Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	98,0	103,0
22 Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	119,3	102,0
23 Proizvodnja ostalih nemetalnih i mineralnih proizvoda	117,8	97,0
24 Proizvodnja baznih metala	96,8	105,3
25 Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda osim mašina i opreme	95,2	108,5
27 Proizvodnja električne opreme	83,5	96,3
28 Proizvodnja mašina i uređaja d.n.	102,3	120,0
29 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	46,0	—*
31 Proizvodnja namještaja	102,2	170,5
32 Ostala prerađivačka industrija	96,5	58,0
33 Popravak i instaliranje mašina i opreme	98,6	88,1
D PROIZVODNJA I SNABDIJEVANJE/OPSKRBA ELEKTRIČNOM ENERGIJOM I PLINOM	108,4	100,3
35 Proizvodnja i snabdijevanje/opskrba električnom energijom i plinom	108,4	100,3

—* Indeks veći od 300,0

Izvor podataka: Publikacija "Zeničko-dobojski kanton u brojkama", Federalni zavod za statistiku – Sarajevo, 2022.

1.3. Vanjskotrgovinska razmjena

Vanjskotrgovinska razmjena ima dugu tradiciju u Zeničko-dobojskom kantonu. U proteklom periodu ona je neprekidno rasla.

Komparativni podaci vanjskotrgovinske razmjene Zeničko - dobojskog kantona za 2019., 2020. i 2021. godinu prikazani su u Tabeli 5.

Tabela 5. Komparativni podaci vanjskotrgovinske razmjene Zeničko-dobojskog kantona (u 000 KM)

		IZVOZ	UVOZ	OBIM (I+U)	SALDO (I-U)	POKRIVENOST (%)
2021. · BiH F BiH ZDK	BiH	14.620.569	21.946.866	36.567.435	7.326.297	66,62
	F BiH	9.571.099	15.131.784	24.702.883	-5.560.685	63,25
	ZDK	2.003.527	1.880.078	3.883.605	123.449	106,56
2020. ·	BiH	10.521.159	16.886.285	27.407.444	-6.365.126	62,3
	F BiH	6.871.411	11.680.597	18.552.008	-4.809.186	58,8
	ZDK	1.379.718	1.422.912	2.802.630	-43.194	97,0
2019. ·	BiH	11.492.565	19.498.585	30.991.150	-8.006.020	58,9
	F BiH	7.620.378	13.851.816	21.472.194	-6.231.438	55,0
	ZDK	1.534.714	1.738.641	3.237.355	-203.927	88,3

Izvor podataka: Publikacija "Zeničko-dobojski kanton u brojkama", Federalni zavod za statistiku – Sarajevo, 2022.

Iz prethodne tabele evidentan je rast vanjskotrgovinske razmjene privrede Zeničko-dobojskog kantona tokom 2021. godine u odnosu na 2020. godinu i on iznosi 38,57%. Istovremeno je pokrivenost uvoza izvozom bila 106,56%.

Prema navedenim podacima, komparirajući podatke vanjskotrgovinske razmjene Kantona za 2021. godinu, može se konstatovati sljedeće:

- Zeničko-dobojski kanton je u odnosu na druge kantone Federacije BiH po vanjskotrgovinskoj razmjeni u 2021. godini bio na trećem mjestu, iza Kantona Sarajevo i Tuzlanskog kantona,
- Zeničko-dobojski kanton u FBiH je po izvozu i uvozu na trećem mjestu – iza Kantona Sarajevo i Tuzlanskog kantona,
- Prema pokrivenosti uvoza izvozom Zeničko-dobojski kanton je u 2021. godini bio na trećem mjestu, iza Unsko-sanskog i Bosansko-podrinjskog kantona,
- Udio Kantona u ukupnom izvozu Federacije Bosne i Hercegovine u 2021. godini je 20,93%, a u uvozu 12,42%.

U narednoj tabeli dat je pregled ranga najznačajnijih zemalja trgovinskih partnera privrede Zeničko-dobojskog kantona u izvozu i uvozu tokom 2021. godine.

Tabela 6. Pregled ranga najznačajnijih vanjskotrgovinskih partnera privrede ZDK

	Struktura u % 2021.	IZVOZ hilj./tis. KM u 000 KM			Struktura u % 2021.	UVOZ hilj./tis. KM u 000 KM	
		2021.	2020.			2021.	2020.
UKUPNO	100,00	2.003.527	1.379.718	UKUPNO	100,00	1.880.078	1.422.912
Njemačka	19,49	390.473	308.289	Italija	14,84	278.977	196.891
Italija	9,32	186.670	146.669	Njemačka	11,29	212.346	185.018
Hrvatska	9,79	196.234	142.199	Srbija	7,35	138.206	116.432
Srbija	10,74	215.252	136.595	SAD	2,78	52.224	116.342
Rumunija	6,47	129.584	110.657	Slovenija	6,11	114.802	92.563
Slovenija	6,96	139.379	93.530	Turska	10,29	193.368	90.394
Francuska	3,58	71.636	62.413	Poljska	3,69	69.327	64.570
Nizozemska	4,46	89.389	50.916	Kina	4,16	78.233	58.470
Austrija	2,87	57.483	43.067	Hrvatska	2,81	52.846	53.105
Crna Gora	2,27	45.553	41.193	Austrija	3,23	60.769	51.701
Ostale zemlje	24,05	481.874	244.190	Ostale zemlje	33,45	628.980	397.426

Izvor podataka: Publikacija "Zeničko-dobojski kanton u brojkama", Federalni zavod za statistiku – Sarajevo, 2022.

Dakle, tokom 2021. godine u odnosu na 2020. godinu, privreda Zeničko-dobojskog kantona je najveću vanjskotrgovinsku razmjenu ostvarila sa: Njemačkom, Italijom, Hrvatskom, Srbijom, Slovenijom i Turskom.

U narednoj tabeli dat je pregled izvoza i uvoza Kantona prema području djelatnosti:

Tabela 7: Izvoz i uvoz po područjima djelatnosti

	IZVOZ I UVOZ PO PODRUČJIMA KLASIFIKACIJE DJELATNOSTI /U 000. KM/					
	IZVOZ			UVOZ		
	2021. /KM/	2020. /KM/	2021 2020	2021. /KM/	2020. /KM/	2021 2020
UKUPNO	2.003.527	1.379.718	145,21	1.880.078	1.422.912	132,13
A- Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	4.020	4.234	94,95	74.580	63.486	117,47
B- Vađenje rude i kamena	11.841	2.412	490,92	176.171	131.172	134,31
C- Prerađivačka industrija	1.891.584	1.327.041	142,54	1.620.195	1.218.288	132,99

Izvor podataka: Publikacija "Zeničko-dobojski kanton u brojkama", Federalni zavod za statistiku – Sarajevo, 2022.

Iz prethodne tabele je evidentno da je dominantan izvoz i uvoz ostvarila prerađivačka industrija i vađenje ruda i kamena. Povoljan je trend izvoza jer se povećao u 2021. godini u odnosu na 2020. godinu. Uvoz u 2021. godini se povećao u odnosu na 2020. godinu, ali nije veći od izvoza za 2021. godinu.

U narednoj tabeli dat je pregled izvoza i uvoza Kantona prema namjeni proizvoda:

Tabela 8. Izvoz i uvoz prema međunarodnoj klasifikaciji ekonomske namjene proizvoda

	IZVOZ I UVOZ PREMA MEĐUNARODNOJ KLASIFIKACIJI EKONOMSKE NAMJENE PROIZVODA /U 000 KM/					
	IZVOZ			UVOZ		
	2021.	2020.	2021. 2020.	2021.	2020.	2021. 2020.
UKUPNO	2.003.527	1.379.718	145,21	1.880.078	1.422.912	132,13
Hrana i žive životinje	74.760	54.041	138,34	183.899	156.342	117,63
Pića i duhan	399	381	104,72	5.133	3.788	135,51
Sirove materije nejestive, osim goriva	152.843	81.960	186,48	47.530	31.375	151,49
Mineralna goriva, maziva i srodni proizvodi	21.224	12.405	171,09	259.530	196.971	131,76
Masti i ulja život. i biljnog porijekla	285	344	82,85	18.797	12.141	154,82
Kemijski proizvodi	19.280	16.519	116,71	268.876	213.427	125,98
Industrijski proizvodi razvrstani prema vrsti sirovina	925.759	603.488	153,40	699.212	466.380	149,92
Mašine/Strojevi i transportna sredstva	244.227	209.171	116,76	240.450	217.625	110,49
Razni industrijski proizvodi	564.074	400.658	140,79	156.615	118.749	131,89
Proizvodi nerazvrstani po kategorijama	676	751	90,01	36	6.114	0,59

Izvor podataka: Publikacija "Zeničko-dobojski kanton u brojkama", Federalni zavod za statistiku – Sarajevo, 2022.

Iz prethodne tabele evidentno je da je dominantan izvoz i uvoz ostvaren prometom industrijskih proizvoda, s tim što je uočljiv povoljan trend rasta izvoza u odnosu na uvoz.

Najveći izvoznici iz Zeničko-dobojskog kantona su: „ARCELOR MITTAL ZENICA“, „NATRON HAYAT“, „PREVENT BH“, „MANN+HUMMEL BA“. Najveći uvoznici u Zeničko-dobojskom kantonu su „ARCELOR MITTAL ZENICA“, „PREVENT BH“ i „HIFA-OIL“.

Prema podacima Vanjskotrgovinske komore BiH, vanjskotrgovinska razmjena po općinama Zeničko-dobojskog kantona za protekle tri godine prikazana je u narednoj Tabeli.

Tabela 9. Vanjskotrgovinska razmjena po općinama (u 000 KM)

Općina/Grad	2021. GODINA			2020. GODINA			2019. GODINA		
	IZVOZ	UVOZ	POKR %	IZVOZ	UVOZ	POKR %	IZVOZ	UVOZ	POKR %
BREZA	10.927	22.520	48,52	10.780	17.619	61,19	9.165	18.238	50,25
DOBOJ - JUG	53.075	141.906	37,40	44.461	100.015	44,45	29.909	95.961	31,17
KAKANJ	31.922	177.726	17,96	26.519	159.314	16,65	23.573	154.706	15,24
MAGLAJ	212.462	57.888	367,02	139.625	46.803	298,32	132.426	64.650	204,83
OLOVO	80.240	48.854	164,24	57.438	40.870	140,54	64.997	44.749	145,25
TEŠANJ	482.596	545.623	88,45	357.004	365.135	97,77	385.581	432.413	89,17
USORA	78.097	34.964	223,36	62.869	21.758	288,95	73.502	29.322	250,67
VAREŠ	6.288	1.444	435,61	6.412	1.576	406,90	7.247	2.656	272,90

VISOKO	344.508	387.283	88,96	331.030	341.236	97,01	393.081	413.394	95,09
ZAVIDOVIĆI	55.691	27.811	200,25	39.252	21.867	179,50	44.719	23.471	190,53
ZENICA	669.868	467.335	143,34	424.902	394.158	107,80	545.416	569.570	95,76
ŽEPČE	92.570	94.928	97,52	78.718	76.286	103,19	85.937	91.340	94,08
Ukupno Kanton	2.118.244	2.008.282	105,48	1.579.011	1.586.638	99,52	1.795.553	1.940.471	92,53

Izvor podataka: Publikacija "Pregled i analiza - Ostvarene vanjskotrgovinske razmjene Bosne i Hercegovine za period 2021./2020. godine" – Vanjskotrgovinska komora BiH

Iz prethodne Tabele evidentno je da su najveći udio u izvozu Kantona za 2021. godinu imali: Zenica – 31,62%, Tešanj – 22,78% i grad Visoko – 16,26%, a u uvozu Tešanj – 27,16%, Zenica – 23,27%, i Visoko – 19,28%.

Za potrebe izrade ovog dijela Informacije korišteni su podaci Vanjskotrgovinske komore BiH i Federalnog zavoda za statistiku.

1.4. Zaposlenost i plaće

U Tabeli 10. dati su podaci o prosječnom broju zaposlenih i prosječnim neto plaćama po područjima i odjeljcima Standardne klasifikacije djelatnosti. Kao što se vidi iz tabele u 2021. godini u Kantonu je bilo zaposleno prosječno **82.178** lica, što je za **0,12%** više u odnosu na prosjek u 2020. godini. U ukupnom prosječnom broju zaposlenih u Federaciji BiH (**525.397**) u 2020. godini, Kanton učestvuje sa **15,64%**.

Najveća prosječna zaposlenost u Kantonu u 2021. godini bila je u području Prerađivačke industrije (**26.209**) i čini **31,89%** od ukupno prosječno zaposlenih.

U istoj tabeli dati su podaci o prosječnim neto plaćama. Prosječna neto plaća za 2021. godinu u Kantonu je bila **858,00 KM** i veća je za **4,63%** u odnosu na prosjek u 2020. godini.

U odnosu na prosječnu neto plaću u Federaciji BiH (**996,00 KM**) u 2020. godini, prosječna neto plaća u Kantonu je manja za **13,85%**, uz smanjenje razlike. Najveća prosječna neto plaća u Kantonu je evidentirana u područjima: D- Proizvodnja i snabdijevanje el.energijom, plinom, parom i klimatizacija – **1.622,00 KM**, Q- Djelatnosti zdravstvene zaštite – **1.376,00 KM**, O- Javna uprava i odbrana – obavezno socijalno osiguranje– **1.288,00 KM**, K-Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja– **1.261,00 KM** i J- Informacije i komunikacije – **1.089,00 KM**, dok je najniža u području I - Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo)– **464,00 KM**.

Tabela 10. Zaposlenost i plaće po područjima i odjeljcima Standardne klasifikacije djelatnosti

	Broj zaposlenih				Prosječna neto plaća u KM			
	Q 2021.	Q 2020.	Q 2019.	Index Q2021/Q2020.	Q 2021.	Q 2020.	Q 2019.	Index Q2021/Q2020.
UKUPNO	82.178	82.073	84.169	100,12	858	820	793	104,63
A- Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov	2.050	1.966	2.122	104,27	892	850	815	104,94
B- Vađenje ruda i kamena	4.125	4.488	4.747	91,91	1.100	1.076	1.074	102,23
C- Prerađivačka industrija	26.209	25.933	27.089	101,06	700	656	632	106,70
D- Proizvodnja i snabdijevanje el.energijom, plinom, parom i klimatizacija	1.337	1.366	1.355	97,87	1.622	1.602	1.632	101,24

E- Snabdijevanje vodom, uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	1.183	1.190	1.208	99,41	895	860	833	104,06
F- Građevinarstvo	4.152	4.223	4.209	98,31	605	608	581	99,50
G- Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikla	12.436	12.316	12.598	100,97	619	597	583	103,68
H- Prijevoz i skladištenje	3.667	3.777	3.920	97,08	655	637	623	102,82
I- Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo)	3.348	3.266	3.446	102,51	464	450	443	103,11
J- Informacije i komunikacije	789	752	730	104,92	1.089	1.148	1.143	94,86
K- Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	998	1.005	1.025	99,30	1.261	1.249	1.221	100,96
L - Poslovanje nekretninama	297	299	286	99,33	928	995	977	93,26
M- Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	1.869	1.823	1.805	102,52	896	865	852	103,58
N- Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	1.099	1.122	1.113	97,95	554	538	521	102,97
O- Javna uprava odbrana/odbrana; obavezno/obvezno socijalno osiguranje	4.372	4.452	4.439	98,20	1.288	1.285	1.205	100,23
P- Obrazovanje	7.141	7.050	6.980	101,29	906	814	808	111,30
Q- Djelatnosti zdravstvene zaštite	4.719	4.671	4.599	101,02	1.376	1.319	1.267	104,32
R- Umjetnost, zabava i rekreacija	1.154	1.131	1.253	102,03	576	614	745	93,81
S- Ostale uslužne djelatnosti	1.233	1.243	1.245	99,19	834	770	701	108,31
00...Neraspoređeno po djelatnostima KD	-	-	-	-	-	-	-	-

Izvor podataka: Publikacija "Zeničko-dobojski kanton u brojkama", Federalni zavod za statistiku – Sarajevo, 2022.

U Tabeli 11. prikazani su podaci prosječnog broja zaposlenih i prosječnih neto plaća po općinama. Indeks prosječnog broja zaposlenih za 2021. godinu u odnosu na prosječnu zaposlenost u 2020. godini ima negativan trend u općinama/gradovima Kantona. Potrebno je uzeti u obzir stanje pandemije prouzrokovane COVID 19 koje je nastupilo u Federaciji Bosne i Hercegovine u martu 2020. godine i time se negativno odrazilo na broj zaposlenih u Zeničko-dobojskom kantonu.

Iz iste tabele evidentno je da su indeksi prosječne neto plaće za 2021. godinu u odnosu na prosjek u 2020. godini u porastu.

Tabela 11. Zaposlenost i prosječne neto plaće po općinama

Općina/Grad	Broj zaposlenih				Prosječna neto plaća u KM			
	Q 2021.	Q 2020.	Q 2019.	Index Q2021./Q 2020.	Q 2021.	Q 2020.	Q 2019.	Index Q2021./Q 2020.
UKUPNO	82.178	82.073	84.169	100,13	858	820	793	104,63
BREZA	2.912	2.962	2.999	98,31	955	970	961	98,45

DOBOJ-JUG	1.533	1.539	1.518	99,61	705	717	683	98,33
GRAD VISOKO	10.389	10.304	10.611	100,82	700	663	646	105,58
GRAD ZENICA	26.906	27.136	27.587	99,15	967	935	908	103,42
KAKANJ	6.970	7.098	7.283	98,20	1.110	1.087	1.025	102,12
MAGLAJ	4.250	4.311	4.521	98,59	795	739	711	107,58
OLOVO	1.947	1.888	1.979	103,13	772	720	693	107,22
TEŠANJ	13.783	13.535	13.852	101,83	707	652	634	108,44
USORA	1.921	1.780	1.822	107,92	843	776	766	108,63
VAREŠ	1.242	1.228	1.316	101,14	866	858	828	100,93
GRAD ZAVIDOVIĆI	4.757	4.811	5.021	98,88	812	751	726	108,12
ŽEPČE	5.568	5.481	5.660	101,59	720	677	658	106,35

Izvor podataka: Publikacija "Zeničko-dobojski kanton u brojkama", Federalni zavod za statistiku – Sarajevo, 2022.

1.5. Nezaposlenost

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, broj nezaposlenih lica u Zeničko – dobojskom kantonu, u decembru 2021. godine bio je **52.365** lica, a u isto vrijeme 2020. godine bilo je evidentirano je **56.159** lica, što je za **3.794 lica** ili **7,24%** manje u odnosu na isti period 2020. godine.

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, udio Kantona u prosječnom broju nezaposlenih u FBiH (**299.717**) u 2021. godine bio je **17,47%**, a u 2020. godini (**323.244**) je **17,37%**.

Komparativni podaci broja nezaposlenih lica po općinama/gradovima za 2021. godinu dati su u Tabeli 12.

Tabela 12. Komparativni podaci nezaposlenosti

Općina/Grad	Broj nezaposlenih				Index 2019. 2018.	Index 2020. 2019.	Index 2021. 2020.
	2018.	2019.	2020.	2021.			
BREZA	1.645	1.582	1.642	1.516	96,17	103,79	92,33
DOBOJ-JUG	732	670	684	639	91,53	102,0	93,42
GRAD VISOKO	6.342	6.029	6.393	6.080	95,06	106,0	95,10
GRAD ZENICA	19.674	18.325	18.664	17.360	93,14	101,8	93,01
KAKANJ	6.075	5.844	6.039	5.688	96,29	103,3	94,19
MAGLAJ	4.134	3.769	3.826	3.566	91,17	101,5	93,20
OLOVO	1.513	1.375	1.409	1.249	90,87	102,4	88,64
TEŠANJ	5.803	5.401	5.814	5.300	93,07	107,6	91,16
USORA	663	577	610	558	87,03	105,7	91,48
VAREŠ	1.005	892	929	831	88,76	104,1	89,45
GRAD ZAVIDOVIĆI	6.503	5.822	6.095	5.679	89,53	104,6	93,17
ŽEPČE	4.488	4.021	4.054	3.899	89,59	100,8	96,18
UKUPNO:	58.577	54.307	56.159	52.365	92,27	103,4	93,24

Izvor podataka: Publikacija "Zeničko-dobojski kanton u brojkama", Federalni zavod za statistiku – Sarajevo, 2022.

Podaci prikazani po općinama i po stručnoj spremi dati su u Tabeli 12. Najveći broj nezaposlenih u 2021. godini evidentiran je u Gradu Zenica –**17.360**, što je **33,15%** od ukupnog broja nezaposlenih u Kantonu.

Posmatramo po stručnoj spremi najveći broj nezaposlenih u ukupnom broju nezaposlenih u Kantonu evidentiran je u strukturi **KV – 36,55%** i **NKV – 29,42%**.

Tabela 12. Nezaposlene osobe prema stručnoj spremi (decembar 2021. i 2020. g.)

Općina/Grad		Ukupno	VSS	VŠS	SSS	NSS	VKV	KV	PKV	NKV
UKUPNO	2020.	56.159	3.461	255	13.656	104	254	20.600	1.398	16.431
	2021.	52.365	3.155	232	12.876	87	203	19.14	1.263	15.409
	ŽENE	31.368	2.296	157	8.723	81	40	0 9.956	608	9.507
BREZA	2020.	1.642	122	8	604	1	2	513	32	360
	2021.	1.516	117	8	541	1	1	481	27	340
DOBOJ- JUG	2020.	684	26	0	157	-	2	276	8	215
	2021.	639	25	1	148	-	2	260	8	195
KAKANJ	2020.	6.039	501	26	1.388	-	27	2.336	141	1.620
	2021.	5.688	425	24	1.327	1	19	2.204	146	1.542
MAGLAJ	2020.	3.826	166	9	698	-	14	1.295	111	1.533
	2021.	3.566	155	8	631	-	9	1.191	108	1.464
OLOVO	2020.	1.409	76	8	445	-	4	376	8	492
	2021.	1.249	58	7	393	-	1	339	8	443
TEŠANJ	2020.	5.814	285	20	1.172	5	34	2.254	154	1.890
	2021.	5.300	240	20	1.045	5	25	2.049	130	1.786
USORA	2020.	610	15	1	118	-	2	263	11	200
	2021.	558	11	1	106	-	3	238	10	189
VAREŠ	2020.	929	40	2	286	7	2	317	12	263
	2021.	831	43	1	257	4	2	278	12	234
GRAD VISOKO	2020.	6.393	484	33	1.473	-	12	2.539	38	1.814
	2021.	6.080	459	34	1.460	-	8	2.391	32	1.696
GRAD ZAVIDOVIĆI	2020.	6.095	302	19	1.496	1	15	2.348	119	1.795
	2021.	5.679	262	14	1.402	-	14	2.210	106	1.671
GRAD ZENICA	2020.	18.664	1.304	115	4.908	90	127	6.591	586	4.943
	2021.	17.360	1.211	104	4.668	76	108	6.080	521	4.592
ŽEPČE	2020.	4.054	140	14	911	0	13	1.492	178	1.306
	2021.	3.899	149	10	898	-	11	1.419	155	1.257

Izvor podataka: Publikacija "Zeničko-dobojski kanton u brojkama", Federalni zavod za statistiku – Sarajevo, 2022.

1.6. Registracija, stečaj i likvidacija

Jedan od indikatora stanja u privredi su podaci o registraciji, likvidaciji i stečaju privrednih subjekata kod Općinskog suda Zenica.

Prema podacima iz Izvještaja o radu Općinskog suda u Zenica za 2021. godinu, nisu iskazani podaci o registraciji novih privrednih subjekata. U istom periodu ovaj Sud je primio ukupno **94** prijedloga za pokretanje likvidacionog postupka.

Pored toga Općinski sud Zenica u 2021. godini primio je ukupno **71** prijedlog za otvaranje stečajnih postupaka. Istovremeno je u postupku riješio **61** predmet stečaja.

Komparativni podaci za 2019., 2020. i 2021. godinu, prema Izvještaju o radu Općinskog suda Zenica, dati su u sljedećoj tabeli.

Tabela 13. Registracija, stečaj i likvidacija privrednih subjekata

VRSTA PREDMETA	2019. godina		2020. godina		2021. godina	
	Primljeno	Primljeno	Primljeno	Riješeno	Primljeno	Riješeno
STEČAJ	93	104	59	65	71	61
LIKVIDACIJA	130	119	83	83	94	43
REGISTRACIJA	-	220	-	-	-	-

Izvor : Izvještaj o radu Općinskog suda u Zenica za 2021. godinu

Zbog izmjene sadržaja Izvještaja o radu Općinskog suda u Zenica za 2021. godinu, nisu navedeni podaci o registrovanim privrednim subjektima u 2021. godini.

1.7. Investicije

Objava podataka za investicije odnosi se na prethodnu godinu. Tokom 2020. godine u Federaciji BiH ostvarene su investicije u nova stalna sredstva u ukupnom iznosu od cca 3.41 milijarde KM i imaju blagi pad.

Prema strukturi ulaganja, ostvarene investicije u „Građevinske objekte i prostore” iznosile su cca 1,81 milijardi KM, u “Strojeve, opremu i transportna sredstva” cca 1,39 milijarde KM, te u “Ostale namjene” cca 212 miliona KM.

U narednoj tabeli prikazani su komparativni podaci ostvarenih investicija u nova stalna sredstva od 2009. do 2020. godine. Iz tabele je evidentan neprekidan rast u ukupnom pregledu ovog vrlo bitnog pokazatelja stanja u privredi Zeničko-dobojskog kantona.

Tabela 14. Ostvarene investicije u nova stalna sredstva

Ostvarene investicije u nova stalna sredstva po namjeni ulaganja i tehničkoj strukturi, princip čistih djelatnosti u hilj./tis. KM							
God.	Ukupno	Građevinski objekti i prostori	Strojevi, oprema i transportna sredstva	Ostalo			
				Ukupno	biološka sredstva	proizvodi intelektualnog vlasništva	troškovi prijenosa vlasništva
2009	294.851	131.195	155.006	8.650	2.791	5.634	226
2010	284.675	133.342	135.571	15.762	2.784	12.473	505
2011	443.046	221.141	211.576	10.329	3.735	6.369	224
2012	412.506	242.723	155.805	13.978	3.872	9.977	127
2013	375.464	208.132	157.991	9.341	4.612	4.364	365
2014	387.708	179.010	196.756	11.942	5.898	5.710	335
2015	329.478	142.636	173.971	12.871	6.052	5.967	850
2016	355.436	161.066	182.781	11.589	6.076	5.395	117
2017	443.055	218.132	215.744	9.179	4.531	4.372	276
2018	471.033	235.166	218.217	17.650	5.285	12.085	281
2019	516.041	291.050	215.186	9.805	4.963	4.716	127
2020	552.624	367.998	165.533	19.093	6.557	12.046	489

Izvor podataka: Publikacija “Zeničko-dobojski kanton u brojkama”, Federalni zavod za statistiku – Sarajevo, 2022.

Najviše ukupne ostvarene investicije u nova stalna sredstva po namjeni ulaganja i tehničkoj strukturi u 2020. godini u ZDK realizirane su u:

- F-Građevinarstvu, u iznosu 250.572 hilj./tis. KM,
- C-Prerađivačkoj industriji, u iznosu 82.656 hilj./tis. KM,
- D-Proizvodnja i snabdijevanje/opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija, u iznosu 58.273 hilj./tis. KM,
- G-Trgovini na veliko i na malo; popravaku motornih vozila i motocikla, u iznosu 46.807 hilj./tis. KM,
- B-Vađenju ruda i kamena, u iznosu od 26.359 hilj./tis. KM.

2. STANJE U PRERAĐIVAČKOJ INDUSTRIJI

Bez obzira na još uvijek prisutne probleme koji su produkt recesije, ograničenja izvoza čelika u EU, te rata u Ukrajini, prerađivačka industrija Zeničko-dobojskog kantona bilježi pozitivne rezultate.

Tako je nastavljen pozitivan trend izvoza, koji predstavlja najbitniju karakteristiku prerađivačke industrije u Zeničko-dobojskom kantonu. Udio izvoza prerađivačke industrije Zeničko-dobojskog kantona u ukupnom izvozu Zeničko-dobojskog kantona dosegao je nivo od 94,41%. Ostali parametri ovog područja djelatnosti za 2021. u odnosu na 2020. godinu su sljedeći:

- Index fizičkog obima industrijske proizvodnje je **104,7%**,
- Prosječan broj zaposlenih u 2021. godini je **26.209 lica**,
- Prosječna neto plaća za 2021. godine je bila **700,00 KM**,
- Izvoz je u 2021. godini bio cca **1,89 milijardi KM**, veći je u odnosu na 2020. godinu za cca 42,54%,
- Uvoz je u 2021. godini bio cca **1,62 milijarde KM**, veći je u odnosu na 2020. godinu za cca 32,98%,
- Ostvarene investicije u nova stalna sredstva po namjeni ulaganja iznose **82.656 hilj./tis. KM**.

U cilju potpunijeg uvida u stanje Prerađivačke industrije u Zeničko-dobojskom kantonu, Ministarstvo za privredu je uputilo upitnike na adrese značajnijih privrednih društava iz područja ove djelatnosti.

Posmatrano po potpodručjima grupisanim prema vrsti sirovina i proizvoda može se konstatirati sljedeće stanje u pojedinim djelatnostima:

2.1. Proizvodnja i prerada metala

Prema provjerenim podacima privrednih subjekata iz ove grupe, evidentna je prisutnost i utjecaj mnogih problema na tržištu. Međutim, zbog postojanja značajnih kapaciteta, sektor metalne industrije je ostao glavni nosilac privrednog razvoja Kantona, te ostvaruje značajne rezultate.

U Tabeli 15. dat je pregled poslovnih pokazatelja privrednih društava iz područja djelatnosti proizvodnje i prerade metala.

Tabela 15. Privredna društva iz područja djelatnosti: Proizvodnja i prerada metala

OPCI PODACI														
NAZIV DRUŠTVA I SJEDIŠTE	Osnovna djelatnost	Godina index (%)	POSLOVNI REZULTATI I FINANC. STABILNOST PRIVREDNIH DRUŠTAV A							PROIZVODNI POKAZATELJI				
			Ukupan prihod (000 KM)	Ukupan rashod (000 KM)	Poslovni rezultat (000 KM)	Index	Kapital (000 KM)	Potraživ. (000 KM)	Ukupne obaveze (000 KM)	Zaposlenost	Tržište (%)		Kapital (%)	
											Domaće	Ino	Drž.	Priv.
“THERMO TECHNOLOGY INTERNATIONAL“ d.o.o. ZAVIDOVIĆI	Pr. ost. got. proizv. od metala	2021.	6.956,1	6.968,1	43,8	1,00	5.491,1	2.395,4	1.425,2	63	78	22		100
		2020.	4.657,5	4.643,5	55,1	0,99	5.450,8	2.337,6	1.606,3	60	69	31		100
		'21./'20	1,49	1,50	0,79	1,01	1,01	1,02	0,89	1,05				
“KRIVAJA METALI” d.o.o. ZAVIDOVIĆI	Proizvodnja metalnih konstrukcija	2021.	13.999,7	13.612,2	170,5	0,97	5.540,2	2.848,8	8.634,3	122	33	67		100
		2020.	12.747,9	11.714,6	798,1	0,91	6.167,8	2.555,5	6.980,3	125	47	53		100
		'21./'20	1,10	1,16	0,21	1,07	0,90	1,11	1,24	0,98				
“E.S.C.” d.o.o. BREZA	Proizvodnja akumulacijskih spremnika	2021.	3.160,9	2.908,0	838,5	0,91	9.063,1	3.375,9	698,7	34	1	99		100
		2020.	2.270,7	2.063,9	289,7	0,90	8.318,9	3.539,8	545,2	34	1	99		100
		'21./'20	1,39	1,41	2,89	1,01	1,09	0,95	1,28	1,00				
“PROFIL-ISOLATION” d.o.o. ŽEPČE	Proizvodnja postrojenja od inoksa	2021.	19.361,2	17.811,0	2.085,3	0,91	5.327,3	1.715,4	5.590,2	46	27	73		100
		2020.	12.551,7	11.384,5	1.302,1	0,90	3.436,3	1.714,3	5.582,7	43	35	65		100
		'21./'20	1,54	1,56	1,60	1,01	1,55	1,00	1,00	1,07				
“VIN-METAL” d.o.o. ŽEPČE	Proizvodnja metalnih konstrukcija	2021.	1.949,1	1.729,3	109,7	0,88	509,1	480,6	559,3	17	58	42		100
		2020.	1.204,4	937,7	222,1	0,77	436,3	448,8	609,1	12	40	60		100
		'21./'20	1,62	1,84	0,49	1,14	1,17	1,07	0,92	1,42				
“METALSKOP” d.o.o. TEŠANJ	Proizvodnja metalnih dijelova	2021.	1.036,1	638,2	396,9	0,61	3.010,6	148,2	155,1	12	96	4		100
		2020.	632,6	529,9	108,1	0,83	2.684,1	65,2	111,6	10	98	2		100
		'21./'20	1,64	1,20	3,67	0,73	1,12	2,27	1,39	1,20				

Izvor podataka: Baze podataka za privredne subjekte

2.2. Proizvodnja i prerada celuloze, papira i drveta

Očigledno je da privredni subjekti iz potpodručja proizvodnje celuloze, papira i drveta imaju izuzetno povoljan odnos izvoza i uvoza.

U Tabeli 16. dat je pregled poslovnih pokazatelja privrednih društava iz područja djelatnosti proizvodnje celuloze, papira, prerade drveta i proizvodnja proizvoda od drveta i ostalih djelatnosti.

Prema dobivenim podacima gospodarskih subjekata iz ove grupe evidentan je značajan rast potražnje, ali uz druge izražene probleme.

U ovim potpodručjima evidentni su veliki i slobodni proizvodni kapaciteti konvencionalnog tehnološkog nivoa. Ova činjenica upućuje na veliki potencijal, posebno na bazi domaće sirovine.

2.3. Privredna društva ostalih područja djelatnosti

Prema provjerenim podacima privrednih subjekata iz ove grupe evidentan je značajan rast potražnje, ali uz druge izražene probleme. Podaci poslovanja ove grupacije dati su u Tabeli 17.

U ovim potpodručjima evidentni su veliki i slobodni proizvodni kapaciteti konvencionalnog tehnološkog nivoa. Ova činjenica upućuje na veliki potencijal, posebno na bazi domaće sirovine.

Značajno je istaći da je ova grupa prerađivačkih djelatnosti iskazala izvoznju orijentaciju u sve većem postotku. Ovaj trend prati uvođenje novih tehnologija, što stvara bolju konkurentsku poziciju na inotrižištu.

Razvojni planovi ovih privrednih subjekata su iskazani u povećanju proizvodnih kapaciteta, novim proizvodima i tehnologijama.

Tabela 16. Privredna društva iz područja djelatnosti: Proizvodnja celuloze, papira, djelatnosti prerade drveta i ostalo

OPĆI PODACI														
NAZIV DRUŠTVA I SJEDIŠTE	Osnovna djelatnost	God-Index (%)	POSLOVNI REZULTATI I FINANC. STABILNOST PRIVREDNIH DRUŠTAVA							PROIZVODNI POKAZATELJI				
			Ukupan prihod (000 KM)	Ukupan rashod (000 KM)	Poslovni rezultat (000 KM)	Index	Kapital (000 KM)	Potraživ. (000 KM)	Ukupne obaveze (000 KM)	Zaposlenost	Tržište (%)		Kapital (%)	
											Domaće	Ino	Drž.	Priv.
“PINETO” d.o.o. VISOKO	Proizvodnja kartonske ambalaže	2021.	1.077,4	1.067,1	3,8	0,99	861,2	170,2	303,9	20	95	5		100
		2020.	1.048,6	1.116,3	-74,6	1,06	879,6	149,3	291,3	25	97	3		100
		'21./'20.	1,03	0,96	-0,05	0,93	0,98	1,14	1,04	0,80				
“UNIMER” d.o.o. OLOVO	Proizvodnja rezane građe	2021.	154,3	143,2	10,5	0,92	118,9	44,0	74,7	3	100	0		100
		2020.	199,2	185,2	12,4	0,92	175,8	58,6	100,3	3	94	6		100
		'21./'20.	0,77	0,77	0,85	1,00	0,68	0,75	0,74	1,00				
“SECOM“ d.o.o. VISOKO	Proiz. bukavih ploča i namještaja	2021.	10.528,7	9.655,4	834,1	0,91	6.030,4	737,8	1.247,1	169	16	84		100
		2020.	9.904,2	8.880,6	1.054,4	0,89	7.067,3	694,8	641,6	147	5	95		100
		'21./'20.	1,06	1,09	0,79	1,02	0,85	1,06	1,94	1,15				
“FANTASY UNIKAT” d.o.o. ZENICA	Proizvodnja ostalog namještaja	2021.	645,7	587,9	6,05	0,91	385,9	173,7	421,9	21	47	53		100
		2020.	605,9	564,8	3,43	0,93	381,4	123,1	540,9	20	69	31		100
		'21./'20.	1,07	1,04	1,76	0,98	1,01	1,41	0,78	1,05				
“NATRON-HAYAT“ d.o.o. MAGLAJ	Proiz. cel. papira i pap. proizvoda	2021.	191.882,2	156.335,1	35.964,6	0,81	214.332,4	28.574,8	21.602,5	860	13	87	2	98
		2020.	118.877,9	125.168,1	-6.773,3	1,05	182.336,6	21.308,1	70.863,3	859	13	87	2	98
		'21./'20.	1,61	1,25	-5,31	0,77	1,18	1,34	0,30	1,00				
“BUDO EXPORT“ d.o.o. ŽEPČE	Proiz. i promet drvnih sortimenata	2021.	15.802,7	13.612,4	2.174,3	0,86	8.089,8	146,7	1.159,5	173	100	90		100
		2020.	14.209,6	12.271,6	2.041,2	0,86	7.706,1	174,9	1.247,5	155	7	93		100
		'21./'20.	1,11	1,11	1,07	1,00	1,05	0,84	0,93	1,12				

Izvor podataka: Baze podataka za privredne subjekte

Tabela 17. Privredna društva iz ostalih područja djelatnosti

OPĆI PODACI														
NAZIV DRUŠTVA I SJEDIŠTE	Osnovna djelatnost	God-Index (%)	POSLOVNI REZULTATI I FINANC. STABILNOST PRIVREDNIH DRUŠTAVA							PROIZVODNI POKAZATELJI				
			Ukupan prihod (000 KM)	Ukupan rashod (000 KM)	Poslovni rezultat (000 KM)	Index	Kapital (000 KM)	Potraživ. (000 KM)	Ukupne obaveze (000 KM)	Zaposl e-nost	Tržište (%)		Kapital (%)	
											Domaće	Ino	Drž .	Priv
“SIROVINA-EKO” d.o.o. MAGAJ	Reciklaža sek.sir.	2021.	13.212,2	11.762,2	1.488,8	0,89	6.546,5	381,6	441,2	12	20	80		100
		2020.	5.774,1	5.411,7	365,8	0,93	5.242,6	458,2	951,6	13	20	80		100
		'21./'20.	2,29	2,17	4,07	0,96	1,25	0,83	0,46	0,92				
„REGIONALNA DEPONIJA MOŠĆANICA“ d.o.o. ZENICA	Obrada i zbrinjavanje neopasnog otpada	2021.	4.095,1	2.346,7	1.475,1	0,57	5.591,1	675,6	6.427,1	40			100	
		2020.	3.412,1	2.326,0	918,4	0,68	4.515,1	566,4	7.582,7	41			100	
		'21./'20.	1,20	1,01	1,61	0,84	1,24	1,19	0,85	0,98				

Izvor podataka: Baze podatka za privredne subjekte

2.4. Proizvodnja građevinskih materijala

U Tabeli 18. dat je pregled poslovnih pokazatelja privrednih društava iz područja proizvodnje građevinskog materijala.

Gospodarski subjekti iz ovog potpodručja su u proteklom periodu bili u znatnoj mjeri u problemima zbog smanjene potražnje i izostanka investicija. Međutim projekti, kao što su izgradnja autoputa na koridoru V-c i stanogradnja, u znatnoj mjeri su relaksirali njihovu situaciju.

Tabela 18. Privredna društva iz područja djelatnosti: Proizvodnja građevinskog materijala

OPCI PODACI														
NAZIV DRUŠTVA I SJEDIŠTE	Osnovna djelatnost	God. Index (%)	POSLOVNI REZULTATI I FINANC. STABILNOST PRIVREDNIH DRUŠTAVA							PROIZVODNI POKAZATELJI				
			Ukupan prihod (000 KM)	Ukupan rashod (000 KM)	Poslovni rezultat (000 KM)	Index	Kapital (000 KM)	Potraživ. (000 KM)	Ukupne obaveze (000 KM)	Zaposlenost	Tržište (%)		Kapital (%)	
											Domaće	Ino	Drž	Priv.
"TBG BH" d.o.o. KAKANJ	Proizvodnja i distribucija betona	2021.	12.704,9	13.062,6	-375,3	1,02	11.193,7	1.937,3	5.414,3	46	100			100
		2020.	12.991,9	13.232,7	-165,7	1,01	11.568,9	2.586,8	6.015,9	45	100			100
		'21./'20.	0,98	0,99	2,26	1,01	0,97	0,75	0,90	1,02				
"TVORNICA CEMENTA KAKANJ" d.d. KAKANJ	Proizvodnja cementa	2021.	94.948,5	70.631,4	24.140,8	0,74	153.087,3	15.582,3	18.410,1	203	54	46		100
		2020.	90.651,5	63.697,1	26.271,1	0,70	154.878,6	15.356,5	14.688,4	202	44	56		100
		'21./'20.	1,05	1,11	0,92	1,06	0,99	1,01	1,25	1,00				
"TERMO-BETON" d.o.o. BREZA	Proizvodnja betonske galanterije	2021.	8.465,9	7.851,9	914,8	0,92	2.951,8	1.634,1	3.889,4	154	84	16		100
		2020.	7.988,1	6.706,5	1.278,5	1,09	2.700,8	1.272,1	2.681,4	130	90	10		100
		'21./'20.	1,06	1,17	0,72	0,84	1,09	1,28	1,45	1,18				
"UGARAK-PRODUKT" d.o.o. VISOKO	Proizv. i ugr. PVC i ALU stolarije	2021.	14.051,3	13.686,5	544,0	0,97	4.807,5	3.221,3	7.533,4	93	35	65		100
		2020.	17.697,6	16.433,7	1.198,8	0,92	4.318,0	3.933,3	6.575,8	98	22	78		100
		'21./'20.	0,79	0,83	0,45	1,05	1,11	0,82	1,15	0,95				

Izvor podataka: Baze podatka za privredne subjekte

2.5. Proizvodnja proizvoda od tekstila i kože

U Tabeli 19. dat je pregled poslovnih pokazatelja privrednih društava iz područja proizvodnje proizvoda od tekstila i kože.

Gospodarski subjekti iz ovog potpodručja djelatnosti su uglavnom orjentirani na „lohn“ poslove i dorade za stranog naručioca kroz koje se realiziraju ograničeni financijski efekti. Duga tradicija u ovoj oblasti rezultirala je otvaranjem novih proizvodnih pogona. Posebnu ekspanziju doživjela je proizvodnja automobilskih presvlaka u više gospodarskih subjekata na području Kantona.

Razvojni planovi ovih gospodarskih subjekata su iskazani u povećanju proizvodnih kapaciteta, novim proizvodima i tehnologijama, te potrebi za stalnom obukom novouposlenih radnika i radnika na novim mašinama.

Kod identifikacije problema, gospodarski subjekti iz ove grupe djelatnosti su istakli problem visokih cijena investiranja, velikog opterećenja usljed destimulativne porezne politike, neadekvatne borbe protiv sive ekonomije, a naročito zbog uvoza, visokih cijena energije i sl.

Tabela 19. Privredna društva iz područja djelatnosti: Proizvodnja proizvoda od tekstila i kože

OPCI PODACI														
NAZIV DRUŠTVA I SJEDIŠTE	Osnovna djelatnost	God. index (%)	POSLOVNI REZULTATI I FINANC. STABILNOST PRIVREDNIH DRUŠTAVA							PROIZVODNI POKAZATELJI				
			Ukupan prihod (000 KM)	Ukupan rashod (000 KM)	Poslovni rezultat (000 KM)	Index	Kapital (000 KM)	Potraživ. (000 KM)	Ukupne obaveze (000 KM)	Zaposlenost	Tržište (%)		Kapital (%)	
											Domaće	Ino	Drž. a vni i	Pri v a t n i
“ALBEX GROUPE-SIROVINA- KOŽA-KRZNO” d.o.o. VISOKO	Primarna obrada sirove kože	2021.	2.158,8	1.391,4	758,1	0,64	2.015,5	150,1	89,5	15	8	92		100
		2020.	1.373,4	616,1	748,1	0,44	1.852,2	238,2	114,0	16	11	89		100
		'21./'20.	1,57	2,26	1,01	1,45	1,09	0,63	0,79	0,94				
“ZIKO” d.o.o. ZAVIDOVIĆI	Proizvodnja radnih odijela	2021.	8.217,9	5.861,2	2.309,4	0,71	8.685,0	292,9	2.227,4	401	2	98		100
		2020.	8.004,9	5.638,2	2.506,2	0,70	8.862,1	325,6	3.822,5	428	7	93		100
		'21./'20.	1,03	1,04	0,92	1,01	0,98	0,90	0,58	0,94				
“ALMA-RAS” d.o.o. OLOVO	Proizvodnja finog rublja	2021.	65.958,9	58.864,9	8.126,8	0,89	17.037,3	7.732,7	17.744,1	1265	18	82		100
		2020.	59.358,6	55.173,2	4.111,3	0,92	14.346,1	10.100,9	22.026,4	1173	22	78		100
		'21./'20.	1,11	1,07	1,98	0,97	1,19	0,77	0,81	1,08				

Izvor podataka: Baze podatka za privredne subjekte

3. ENERGETIKA I RUDARSTVO

Energetika i rudarstvo u Zeničko-dobojskom kantonu odražavaju jednu od osnovnih karakteristika privrede Kantona, a to je bazno-energetsko sirovinska.

Energetska politika Bosne i Hercegovine se usvaja na entitetskom nivou, odnosno Federalnom nivou i nadležnost je Federacije Bosne i Hercegovine.

Osnova za izradu ovog dijela Informacije su zvanični statistički pokazatelji, podaci dobiveni od rudnika uglja, te podaci iz učinjenih analiza i procjena.

3.1. Rudarstvo

Zakon o rudarstvu u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 26/10) i Zakon o geološkim istraživanjima u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 9/10) jednoobrazno uređuju ovu oblast na cijelom teritoriju Federacija BiH.

Rješenja iz oba zakona obezbjedila su preduslove za donošenje kantonalnih zakona i više od 95 podzakonskih akata kojim će se zamijeniti prevaziđeni pravilnici koji su još u primjeni, a velika većina njih datira još od 1954. godine.

Novi podzakonski akti/pravilnici pripremaju se u skladu sa direktivama Evropske unije, što će, posebno za rudnike s podzemnom eksploatacijom, imati veliki značaj u povećanju stepena kolektivnih mjera zaštite na radu.

U toku 2009. godine Vlada Federacije je donijela Odluku o prijenosu udjela Federacije Bosne i Hercegovine u rudnicima uglja u Federaciji BiH na JP „Elektroprivreda BiH“ d.d. Sarajevo u cjelokupnom iznosu, pa je tako sada svaki rudnik uglja na području Kantona Zavisno društvo u okviru JP „Elektroprivreda BiH“ d.d. Sarajevo, sa svim pravima i obavezama navedenog statusa.

U ukupnom energetske potencijalu naše zemlje ugalj zauzima veoma značajan udio, a u Federaciji Bosne i Hercegovine proizvodnja uglja je osnova za proizvodnju električne energije. Eksploatacione rezerve lignita i mrkog uglja u Federaciji BiH iznose oko 1,37 milijardi tona što je nezamjenljiv energetske potencijal. Dio godišnje proizvodnje, u iznosu 82 %, prodaje se JP „Elektroprivreda BiH“ d.d. za potrebe termoelektrana u Tuzli i Kaknju. Preostale količine godišnje iskopanog uglja se prodaju industriji i ostalim potrošačima u količini od cca 16 %, a u susjedne države izvozi se oko 2 %.

Vađenje ruda i kamena ima dugu tradiciju u Zeničko-dobojskom kantonu. Od deset rudnika uglja (mrki i lignit) u Federaciji Bosne i Hercegovine, tri rudnika mrkog uglja su na području Zeničko-dobojskog kantona, a to su RMU „Kakanj“ d.o.o. Kakanj, RMU „Zenica“ d.o.o. Zenica i RMU „Breza“ d.o.o. Breza. Ugalj se najvećim dijelom transformira u električnu energiju, toplotnu energiju, te za potrebe industrije i široke potrošnje.

Privredni subjekti iz ovog područja djelatnosti u 2021. godini zabilježili su značajan rast izvoza, koji je imao vrijednost od **cca 11,841 miliona KM** i veći je u odnosu na 2020. godinu za 390,9%. Istovremeno evidentiran je veći uvoz od **cca 176,171 miliona KM**, odnosno za 25,54%.

Osnovni parametri ovog područja djelatnosti za 2021. u odnosu na 2020. godinu imaju blagi pad i oni su sljedeći:

- Index fizičkog obima industrijske proizvodnje je bio **87,3**,

- Broj zaposlenih je bio **4.125**, uz neznatan pad od **8,8%**,
- Prosječna neto je bila **1.100 KM**, uz rast od **2,18 %**.

U cilju potpunijeg uvida u stanje područja djelatnosti “Vađenje ruda i kamena” u Zeničko-dobojskom kantonu, Ministarstvo za privredu je uputilo upitnike na adrese značajnih privrednih društava iz područja ove djelatnosti.

Prema dobivenim podacima privrednih subjekata iz ovog područja djelatnosti, evidentna je prisutnost i utjecaj mnogih problema. Međutim, zbog postojanja značajnih kapaciteta, područje djelatnosti B- Vađenje ruda i kamena ostao je jedan od važnih nosilaca privrednog razvoja Kantona, te ostvaruje značajne rezultate.

U Tabeli 20. dat je pregled poslovnih pokazatelja privrednih društava iz područja B-Vađenje ruda i kamena.

Tabela 20. Privredna društva iz područja djelatnosti: Eksploatacija mineralnih sirovina B-Vađenje ruda i kamena

OPĆI PODACI														
NAZIV DRUŠTVA I SJEDIŠTE	Osnovna djelatnost	Godina index (%)	POSLOVNI REZULTATI I FINANC. STABILNOST PRIVREDNIH DRUŠTAV A							PROIZVODNI POKAZATELJI				
			Ukupan prihod (000 KM)	Ukupan rashod (000 KM)	Poslovni rezultat (000 KM)	Index	Kapital (000 KM)	Potraživ. (000 KM)	Ukupne obaveze (000 KM)	Zaposlen.	Tržište (%)		Kapital (%)	
											Dom.	Ino	Drž.	Priv.
ZD RMU "KAKANJ" d.o.o. KAKANJ	Vađenje uglja	2021.	58.225,7	70.335,1	-14.573,8	1,20	21.987,2	3.947,2	131.659,8	1473	100		100	
		2020.	66.135,7	75.121,6	-9.543,2	1,13	36.560,9	2.348,3	111.691,9	1707	100		100	
		'21./'20.	0,88	0,94	1,53	1,06	0,60	1,68	1,18	0,86				
ZD RMU "ZENICA" d.o.o. ZENICA	Vađenje uglja	2021.	32.289,9	44.828,6	-15.200,7	1,38	42.000,6	1.452,6	215.132,6	1130	100		100	
		2020.	35.507,7	53.018,7	-19.209,6	1,49	57.201,3	2.064,2	202.653,7	1486	100		100	
		'21./'20.	0,91	0,85	0,79	0,93	0,73	0,70	1,06	0,76				
"BBM-VAREŠ" d.o.o. VAREŠ	Proizvodnja kamena za građevin.	2021.	646,7	1.042,0	-686,2	1,61	18.986,7	235,6	1.056,1	15	100			100
		2020.	1.361,5	1.813,6	20,9	1,33	19.650,7	300,4	1.214,0	64	100			100
		'21./'20.	0,47	0,57	-32,83	1,21	0,97	0,78	0,87	0,23				
ZD RMU "BREZA" d.o.o. BREZA	Vađenje lignita	2021.	22.704,6	43.530,1	-23.035,2	1,91	0	673,5	146.496,8	1116	96	4	100	
		2020.	31.912,4	45.007,2	-14.656,2	1,41	0	814,8	129.858,8	1270	96	4	100	
		'21./'20.	0,71	0,97	1,57	1,35	0	0,83	1,13	0,88				

Izvor podataka: Baze podatka za privredne subjekte

Kod identifikacije problema privredni subjekti iz ove grupe djelatnosti su istakli problem visokih cijena investiranja, velikog opterećenja usljed destimulativne porezne politike, a naročito zbog uvoza, visokih cijena energije i sl.

Posebno su apostrofirani slijedeći problemi koji opterećuju privredne subjekte:

- nedostizanje fizičkog obima proizvodnje,
- ugrožavanje tekuće likvidnosti,
- rizik nabavki, rizici vezani za imovinu,
- rizik umanjenja kapitala,
- rizik profesionalnog zdravlja i sigurnosti na radu,
- neadekvatni radovi na otkrivci,
- neadekvatni radovi na široj pripremi,
- nedostizanje zadanog nivoa kvalitete uglja,
- nagomilane obveze poduzeća prema državi,
- zastoji u jamskim kapacitetima zbog stalne pojave oksidacijskih procesa i požara,
- zastarjela mašinska i elektro oprema.

U Tabeli 21. predstavljene su godišnje obaveze koncesionara utvrđene od strane Komisije Ministarstva za privredu, zaključno sa 31.12.2021. godine.

Tabela 21. Stanje ugovorenih obaveza po osnovu koncesionih naknada za eksploatacane količine mineralnih sirovina prema zapisnicima za 2021. godinu

Red. br	Koncesionar Datum ugovora	Godišnja ugovorom definisana minimalna obaveza /KM/	Stanje obaveza na dan 31.12.2021. godine /KM/	Uplaćeno u 2021. godini /KM/
1.	“TRGOŠPED” d.o.o. Kakanj 01.10.2003.	33.000,00	9.728,38	80.587,60
2.	“LIBOS” d.o.o. Žepče 11.12.2009.	17.000,00	58.124,00 Napomena: stanje duga sa 30.09.2021. g. Utuženo 58.124,00 KM (period 2018.-2021.) Ugovor raskinut	0,00
3.	“SANEX” d.o.o. Breza 23.04.2007.	10.000,00	0,00	0,00
4.	“CESTING” d.o.o. Žepče 19.10.2009.	16.000,00	-1.000,00 Napomena: pretplata Utuženo 61.000,00 KM (period 2010.-2014.)	0,00
5.	“AMINA TRADE” d.o.o. Sarajevo 15.03.2004.	11.000,00	29.250,00 Napomena: stanje duga sa 30.09.2020.g. Utuženo 29.250,00 KM (period 2018.-2020.) Ugovor istekao	0,00
6.	“DIM KAMENOLOM” d.o.o. Žepče 30.01.2013.	17.222,00	54.989,61 Napomena: Utuženo 87.054,91 KM (period 2016.-2020.)	17.222,00 Napomena: odnosi se na utuženi dug
7.	“RKB” d.o.o. Breza 01.10.2003. Raskinut ugovor (06.08.2019. godine), a potom je poslovni subjekt u stečajju	20.000,00	Stanje obaveza na dan 30.06.2019. godine iznosi 350.049,33 KM (osnovica + kamate)	45.000,00 (vansudska nagodba iznos: 407.828,03 KM)
8.	“BBM VAREŠ” d.o.o. Vareš 17.05.2002.	43.500,00	0,00	43.500,00
9.	“E&P” d.o.o. Zavidovići 26.04.2006.	37.500,00	36.205,11	48.555,00
10.	“MGV GRADNJA” d.o.o. Zavidovići 22.05.2001.	28.000,00	55.451,98	180.132,50
11.	“IGM” d.o.o. Visoko 30.10.2001.	Nema ugovorom definisane	2.487,64	17.332,72

		minimalne obaveze.		
12.	“TVORNICA CEMENTA KAKANJ” d.o.o. Kakanj 12.09.2000.	Nema ugovorom definisane minimalne obaveze.	102.618,42	543.803,34
13.	“ABLE INVESTMENT” d.o.o. Sarajevo 24.05.2016.	22.500,00	22.500,00	0,00
14.	“ŽGP” d.o.o. Zenica 28.08.2013.	38.800,00	37.739,74	44.180,63
15.	ZD RMU „ZENICA” d.o.o. Zenica 20.04.2010.	21.000,00	74.080,00 Napomena: Utuženo 89.830,00 KM (period 2017.-2020.) (uključuje i dug sa 31.12.2021.g.)	0,00
16.	„KOMGRAD – ZE” d.o.o. Zenica 17.12.2014.	33.620,00	78.059,00 Napomena: Utuženo 78.059,00 KM (period 2019.-2021.)	0,00
17.	„GEOMET” d.o.o. Olovo 20.07.2012.	180.000,00	0,00	209.780,86
18.	“AB-TRANS” d.o.o. Tešanj 20.07.2020.	13.000,00	0,00	0,00
19.	Rudnik mrkog uglja “KAKANJ” d.o.o. Kakanj 28.12.2020.	800.000,00	JKN=153.343,00 KKN=450.261,62 Ukupno: 603.604,62	359.143,14
20.	“EASTERN MINING” d.o.o. Sarajevo 12.03.2013.	390.000,00 (osnovno polje)	97.500,00	390.000,00
	UKUPNO		1.261.338,50	1.934.237,59

Izvor: Ministarstvo za privredu

Upoređujući podatke iz prethodnih godina sa podacima za 2021. godinu, može se zaključiti slijedeće:

- povećan je broj samoinicijativnih zahtjeva za dodjelu koncesije od strane privrednih društava,
- povećana je naplata kontinuirane koncesione naknade od koncesionara.

3.2. Energetika

Područje djelatnosti D- Proizvodnja i snabdijevanje/opskrba električnom energijom i plinom je također jedno od bitnih područja za privredu Zeničko-dobojskog kantona. Ono se odnosi na osnovne vrste energije i energenata, a to su električna energija, prirodni gas, nafta i naftni derivati.

Elektro-energetski sistem je na području Zeničko-dobojskog kantona u 2021. godini funkcionisao stabilno, kako u oblasti proizvodnje, tako i u oblasti prijenosa i distribucije električne energije. Zahvaljujući tome omogućeno je kontinuirano snabdjevanje električnom energijom. Tehničko-tehnološki uslovi za dalji rast proizvodnje objektivno postoje, ali u najvećoj mjeri zavise o mogućnostima isporuke i potreba (potrošnje) električne energije. Snabdjevenost tržišta, odnosno, potrošača električnom energijom, tokom cijele prethodne godine bila je zadovoljavajuća i u skladu sa potrebama.

Zbog organizacijske strukture područja djelatnosti D-Proizvodnja i snabdjevanje/opskrba električnom energijom i plinom (dominantno privrednog društva JP "Elektroprivreda BiH"), privredni subjekti iz ovog područja djelatnosti iz Zeničko-dobojskog kantona, statistički posmatrano nisu imali uvoza niti izvoza.

Osnovni parametri ovog područja djelatnosti za 2021. godinu u odnosu na 2020. godinu imaju blagi pad i oni su sljedeći:

- Index fizičkog obima industrijske proizvodnje Grupacije AE– Energija bio je **95,8**.

U Području djelatnosti D-Proizvodnja i snabdjevanje/opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija:

- Broj zaposlenih je bio 1337, uz pad **0,07%**,
- Prosječna neto plaća je bila 1.622,00 KM, uz rast **1,23%**.

Federalna vlada je na 258. sjednici, održanoj 11.03.2021. godine usvojila Bilans energetske potrebe FBiH za 2021. godinu u kojem je ocijenjeno da planirane količine četiri energenta osiguravaju preduslove za stabilno snabdjevanje Federacije BiH u 2021. godini.

Bilansom planirana proizvodnja uglja za 2021. godinu iznosi 7.226.180 tona, a planirana potrošnja 6.981.455 tona. Od toga se na termoelektrane odnosi 5.413.000 tona, za industrijske potrošače 907.580 tona, te za ostale potrošače 660.875 tona. Ako se na ovu potrošnju doda planiranih 242.000 tona za izvoz, tada ukupna planirana prodaja iznosi 7.223.455 tona uglja.

Za 2021. godinu je planirana ukupna proizvodnja električne energije od 8.698 GWh, a potrošnja od 6.971 GWh. Predviđeno je da snabdjevanje bude zadovoljeno proizvodnjom iz domaćih izvora i nabavkom na tržištu električne energije s planiranim bilansnim viškom od 714 GWh. Kada su u pitanju naftni derivati, Bilansom je planiran plasman 960.000 tona. Planirani su uvoz i potrošnja prirodnog gasa od 175.000 hiljada Sm³.

Električna energija

Vlada Federacije BiH danas je usvojila izvještaj o provođenju projekata po Programu javnih investicija u sektoru energije, zaključno sa 31.12.2020. godine. Svih 15 projekata obuhvaćenih izvještajem provode se u okviru Programa javnih investicija Federacije BiH – projekti u realiziranju.

Devet provodi JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo: Vjetropark Podveležje 1, hidroelektrane Vranduk i Janjići na rijeci Bosni, HE Una Kostela, Električna distribucija BiH, Power IV – EP BiH – Uvođenje SCADA/DMS i TK u distribucijski sektor, Blok 7- 450 MW TE Tuzla, Blok 8

– 300MW TE Kakanj i RiTE Bugojno 300 MW.. Projekti koje provodi BH GAS d.o.o. Sarajevo su gasifikacija Srednjobosanskog kantona i južna interkonekcija BiH i Hrvatska.

U 2021. godini planira se ukupna proizvodnja električne energije u količini od 6.377,00 GWh, što je cca. 3,19% više u odnosu na proizvodnju u 2020. godini koja je uz procjenu iznosila 6.179,87 GWh.

Jedna od dvije termoelektrane u Federaciji Bosne i Hercegovine instalisana je na području Kantona, u Kaknju - JP EBiH - Podružnica TE "Kakanj", gdje se, pored električne energije, proizvodi i toplotna energija, i tehnološka para. Pored toga, "Natron-Hayat" d.o.o. Maglaj vrši proizvodnju električne energije za vlastite potrebe u okviru vlastitih proizvodnih kapaciteta.

U Tabeli 22. dat je pregled uporednih podataka proizvodnje električne energije u periodu od 2015. do 2020. godine (podatak za plan proizvodnje "Natron-Hayat" je procjenjen).

Tabela 22. Uporedni podaci proizvodnje električne energije

TERMOELEKTRANA	Proizvodnja 2017. godina [GWh]	Plan proizvodnje 2018. godina [GWh]	Plan proizvodnje 2019. godina [GWh]	Plan proizvodnje 2020. godina [GWh]	Plan proizvodnje 2021. godina [GWh]
JP EBiH - PODRUŽNICA TE "KAKANJ"	2.546,5	2.000,1	2.227,2	2.217,6	2.023,30
TE "NATRON-HAYAT" d.o.o. MAGLAJ	162,6	160,6	160,6	160,6	265,00
UKUPNO	2.709,1	2.160,7	2.387,8	2.378,2	2.228,3

Izvor: JP "Elektroprivreda BiH" i "Natron-Hayat" - Plan – Bilans energetske potrebe FBiH

Jedan od bitnih elemenata područja djelatnosti D-Proizvodnja i snabdijevanje/opskrba električnom energijom i plinom, na području Zeničko-dobojskog kantona je proizvodnja električne energije korištenjem hidro-potencijala. Na osnovu zakonskih i prirodnih preduslova na području Kantona u proteklom periodu dodijeljeno je više koncesije na vodu za izgradnju mini hidroelektrana.

U Tabeli 23. dat je pregled mini hidroelektrana u ZDK (dodjeljenih koncesija na vodu za izgradnju).

Tabela 23. Mini hidroelektrane u ZDK (dodjeljene koncesije na vodu za izgradnju MHE)

R. br.	Naziv objekta MHE	Vodotok/ Lokalitet	Općina	Instalis. snaga (kW)	Moguća godišnja proizvodnja (GWh)	Koncesionar	Status
--------	-------------------	--------------------	--------	----------------------	-----------------------------------	-------------	--------

1.	Botašnica ušće	Gostović	Zavidovići	921	3,775	„EBH“ d.o.o. Sarajevo	U funkciji
2.	Rujevica ušće	Gostović	Zavidovići	714	2,602	„EBH“ d.o.o. Sarajevo	U funkciji
3.	Kamenica	Gostović	Zavidovići	778	2,655	„EBH“ d.o.o. Sarajevo	U funkciji
4.	Čardak	Gostović	Zavidovići	945	4,514	„EBH“ d.o.o. Sarajevo	U funkciji
5.	Bistričak	Bistričak	Zenica	810	4,035	„FEKO- ENERGY“ d.o.o. Zenica	U funkciji
6.	Čajdraš	Magistralni cjevovod zeničkog vodovoda	Zenica	485	3,633	JP “Vodovod i kanalizacija” d.o.o. Zenica	U funkciji
7.	Vareš	Stavnja	Vareš	980	4,600	„EKO-ENERGY“ d.o.o. Tešanj	U funkciji
8.	Podjezera	Jezeracka rijeka	Zenica	460+190	1,822	„EKO-ENERGY“ d.o.o. Tešanj	U funkciji
9.	Pepelari	Pepelarska rijeka	Zenica Žepče	448	2,300	„EMY“ d.o.o. Zenica	U funkciji
10.	Petrovići	Stupčanica	Olovo	1.555	6,65	„ENERGONOVA “ d.o.o. Sarajevo	-
11.	Tribija	Tribija	Vareš	961	3,97	„ENERGONOVA “ d.o.o. Sarajevo	-

Izvor: Informacija o koncesijama na vodama za 2021. godinu, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede ZDK

U Tabeli 24. dat je pregled solarnih elektrana (SE) u Zeničko-dobojskom kantonu.

Tabela 24. Pregled solarnih elektrana (SE) u Zeničko-dobojskom kantonu

R. br.	Naziv imaoaca dozvole za rad	Broj izdate dozvole za rad	DOZVOLE		SJEDIŠTE	ADRESA	NAZIV POSTROJENJA	Tehničke karakteristike proizvodnog objekta
			Datum izdavanja dozvole za rad	Datum prestanka važenja dozvole za rad				Instalisana snaga (kW)
								Predviđ. godiš. proizvodnja (MWh)
1	"SUBAŠIĆ" d.o.o. Tešanj	06-03-1367/85/12	26.03.2013.	13.03.2023.	Tešanj	Potočani b.b. Jelah	SE "SUBAŠIĆ 1"	12,50/15,54
2	"SV Energija" d.o.o. Tešanj	06-03-86/1/13	13.05.2014.	12.05.2024.	Tešanj	Lepenica br. 206	SE "LEPENICA 1"	10,00/11,70
3	"NINO-HA" d.o.o. Doboj Jug	06-03-994/19	06.02.2020.	05.02.2030.	Mravići Doboj Jug	Mravići bb	SE "KONAK" SE "KONAK 1"	30,00/39,00
4	"BEA" d.o.o. Mekiš bb-Tešanj	06-03-880/30/14	04.04.2015.	13.04.2025.	Tešanj	Mekiš bb	SE "BE.23-1"	20,00/25,10
5	Obrt "POLJOTRG", vl. Bektaš Dženeta	06-03-421/7/15	31.08.2015.	30.08.2025.	Visoko	Uvorići bb	SE "POLJOTRG"	23,00/31,15
6	"MAHIR" d.o.o. Visoko	06-03-422/8/15	13.11.2015.	12.11.2025.	Visoko	Uvorići broj 25	SE "MAHIR"	23,00/28,75
7	"COMEX" d.o.o. Tešanj	UP1-06-13-1-1-1/21	26.05.2021.	25.05.2033.	Tešanj	Meše Selimovića br. 25	SE "RADUŠA 3"	23,00/28,84
8	"PRAHA" d.o.o. Žepče	UP1-06-13-1-97-1/20	15.03.2021.	14.03.2031.	Žepče	Ozimica bb	SE "PRAHA 1-150"	150,00/232,00
9	Proizvodnja električne energije "SM", vl. Brka Semira	06-03-1083/43/15	05.04.2016.	14.04.2026.	Tešanj	Kotlanice bb	SE "SM BRKA"	10,00/11,10
10	"ENERGY" d.o.o.	UP1-06-13-1-153-1/20	28.04.2021.	27.04.2031.	Kakanj	311. Lahke brigade bb	SE "ENERGY" SE "ENERGY 2" SE "ENERGY 3"	149,00/253,00

11	Proizv. el. energije "SE ELEKTRONIK", vl. Prnjavorac Nezir	06-03- 42/1/16	15.06.2016.	14.06.2026.	Tešanj	Nisima Albaharija 1	SE "DOLINA"	12,50/15,00
12	"SAMI PROMET" d.o.o. Visoko	UP1-06-13- 1-70-1/21	11.07.2021.	10.07.2031.	Visoko	Donja Vratnica bb	SE "SAMI PROMET 1"	30,00/36,63
13	"SJAJ" Maglaj, d.o.o.	UP1-06-13- 1-109-1/21	20.07.2021.	19.07.2031.	Maglaj	1. marta bb	SE "SJAJ"	23,00/27,00
14	"ALIM" d.o.o. Visoko	UP1-06-13- 1-89-1/21	09.09.2021.	08.09.2031.	Visoko	Industrijska zona - Ozrakovići bb	SE "ALIM"	30,00/43,42
15	"HENKOPROM" d.o.o. Žepče	UP1-06-13- 1-130-1/21	07.10.2021.	06.10.2031.	Žepče	Golubinja bb	SE "HENKO HE.1-150"	122,00/141,00
16	"ASCOM" d.o.o. Tešanj	06-03- 842/150/16	04.10.2018.	23.10.2028.	Tešanj	Industrijska zona Bukva br. 6	SE "ASCOM 1"	10,00/15,26
17	"CONRA" d.o.o. Tešanj	06-03- 930/158/16	12.01.2017.	11.01.2029.	Tešanj	Patriotske lige bb	SE "CO-23"	22,00/32,30
18	"SUBAŠIĆ" d.o.o. Tešanj	UP1-06-13- 1-210-1/21	14.12.2021.	13.12.2033.	Tešanj	Potočani broj 44	„SUBAŠIĆ 23-1“	23,00/31,00
19	"PERO" Zenica d.o.o.	06-03- 338/20/17	19.05.2017.	18.05.2022.	Zenica	Sarajevska broj 97	SE "PERO 1"	119,00/139,07
20	"INTER" d.o.o. Tešanj	06-03- 679/50/17	24.10.2017.	23.10.2022.	Tešanj	Ljetinić bb	SE "INTER IN23- 1"	20,00/24,30
21	"ENERGY TRADE" d.o.o. Usora	06-03- 505/35/18	07.07.2018.	29.09.2028.	Usora	Žabljak bb	SE "ENERGY 1"	127,00/164,84
							SE "IVEX"	25,00/31,97
							SE "IVEX 2"	125,00/164,84
22	"KALIM-PROFIL" d.o.o. Tešanj	06-03- 986/74/17	15.01.2018.	14.01.2028.	Tešanj	Ljetinić bb	SE "KALIM K23- 1"	18,00/25,70
23	"KALIM" d.o.o. Tešanj	06-03- 990/77/17	28.03.2018.	27.03.2028.	Tešanj	Ljetinić bb	SE "KALIM K23- 2"	20,00/24,00
24	"EMY" d.o.o. Zenica	06-03- 742/19	10.09.2019.	09.09.2029.	Zenica	Vojvodića put bb	SE "SE EMY 2"	30,00/39,60
							SE "SE EMY 30 kW Žepče"	30,00/32,80

25	"PI-PI" d.o.o. Visoko	06-03-434/29/18	26.06.2018.	25.06.2023.	Visoko	Čifluk bb-Kralupi	SE "PI-PI-150"	149,00/170,00
26	"NINO-HA" d.o.o. Doboj Jug	06-03-994/19	06.02.2020.	05.02.2030.	Doboj Jug	Mravići bb	SE "KONAK" SE "KONAK 1"	30,00/39,00
27	"PERO" Zenica d.o.o.	UP1-06-13-1-40/20	09.09.2020.	08.09.2032.	Zenica	Sarajevska broj 97	SE "PERO 4"	20,00/24,00
28	"PERO" Zenica d.o.o.	UP1-06-13-1-75/20	09.11.2020.	08.11.2032.	Zenica	Sarajevska broj 97	SE "PERO 2"	20,00/22,00
29	„JAL-ENERGY” vl. Jozo Bejić	UP1-06-13-100-1/20	11.12.2020.	10.12.2032.	Usora	Bejići bb	SE "JAL-ENERGY"	23,00/41,00
30	Proizv. El. Energije „SE ELEKTRONIK”, vl. Prnjavorac Nezir	UP1-06-13-1-83/20	11.12.2020.	10.12.2032.	Tešanj	Nisima Albaharija 1	“DOLINA II”	23,00/40,00
31	„TIK” d.o.o. Tešanj	06-03-742/52/18	10.12.2018.	09.12.2023.	Tešanj	Jelah bb	SE "TIK 1"	127,00/153,10
32	„NEDER” d.o.o. Tešanj	06-03-926/19	31.10.2019.	30.10.2029.	Tešanj	Kraševo bb	SE "NEDER"	23,00/31,70
33	„ILMA” d.o.o. Tešanj	06-03-944/19	28.11.2019.	27.11.2024.	Tešanj	Ljetinić bb	SE "ILMA"	127,00/158,90
34	„KAMEN STIL” d.o.o. Tešanj	06-03-1003/19	13.12.2019.	12.12.2024.	Tešanj	Ljetinić broj 52	SE "KS 150-1"	150,00/169,00
35	„KOMING” d.o.o. Tešanj	06-03-1105/19	13.12.2019.	12.12.2031.	Kakanj	Brežani bb	SE "KOMING"	22,00/26,00
36	Proizvodnja električne energije „ELEKTRO ID“ vlasnik Dubravac Izet	UP1-06-13-1-144-1/20	11.02.2021.	10.02.2031.	Tešanj	Kraševo 380	SE "ID-1"	23,00/36,00
37	„GAS PETROL” d.o.o. Tešanj	UP1-06-13-1-4-1/21	11.03.2021.	10.03.2033.	Tešanj	Poslovna zona "Vila" broj 18	“PETROL-1”	23,00/35,00
38	„Proizvodnja električne energije“, vlasnik Bašalić Mirsada	UP1-06-13-1-151-1/20	30.03.2021.	29.03.2033.	Tešanj	Rosulje bb	“MB-1”	20,00/36,00

39	Proizvodnja obnovljive energije „AM“ vlasnik Miskiđ Aiša, Zenica	UP1-06-13-1-154-1/20	23.04.2021.	22.04.2033.	Zenica	Armije RBiH 32	„FNE-NM 15“	15,00/17,00
40	Proizvodnja električne energije „MODEA“, vlasnik Dedukić Mirnes	UP1-06-13-1-39-1/21	23.04.2021.	22.04.2033.	Tešanj	Trepče bb	“Elektrana 1”	23,00/45,00
41	Proizvodnja električne energije „MTA Energy“, vlasnik Dedukić Almina	UP1-06-13-1-37-1/21	23.04.2021.	22.04.2033.	Tešanj	Raduša bb	“DEDUKIĆ 1”	23,00/45,00
42	„FESTA” d.o.o. Kraševno-Tešanj	UP1-06-13-1-34-1/21	11.07.2021.	10.07.2031.	Tešanj	Kraševno broj 75	„MIKRO SE FESTA FE.23-1“	20,00/38,00
43	„HidroRing” d.o.o. Tešanj	UP1-06-13-1-33-1/21	26.05.2021.	25.05.2033.	Tešanj	Rosulje br. 83	„HIDRORING-1“	20,00/34,00
44	„INOX DESIGN” d.o.o. Jelah-Tešanj	UP1-06-13-1-5-1/21	26.05.2021.	25.05.2033.	Tešanj	Meše Selimović a br. 26	„INOX D-1“	20,00/30,00
45	„LJEVAKOVIĆ ENERGY“, vlasnik Ljevaković Harun	UP1-06-13-1-32-1/21	26.05.2021.	25.05.2033.	Usora	Žabljak bb	„E.23-1“	20,00/36,00
46	Proizvodnja električne energije „Energy Deljkić“, vlasnik Deljkić Nedim	UP1-06-13-1-75-1/21	26.05.2021.	25.05.2033.	Tešanj	Ošljak 55	„Energy Deljkić“	23,00/38,00
47	„AGENCIJA-ES“ d.o.o. Tešanj	UP1-06-13-1-3-1/21	10.06.2021.	09.06.2033.	Tešanj	Rosulje br. 45	„ES-1“	20,00/34,00
48	Proizvodnja električne energije „A.M.“, vlasnik Mujaković Admir	UP1-06-13-1-77-1/21	10.06.2021.	09.06.2033.	Tešanj	Dolac 1 broj 63	„KRNDIJA 2“	23,00/42,00
49	„CORONA PACK” d.o.o. Tešanj	UP1-06-13-1-74-1/21	10.06.2021.	09.06.2033.	Tešanj	Poslovna zona Glinište 2, Rosulje 1, Jelah	„CO.23-1“	23,00/34,00

50	JP „TOPLANA“ d.d. Tešanj	UP1-06-13- 1-142-1/20	10.06.2021.	09.06.2033.	Tešanj	Bukva bb	„TOPLANA-1“	23,00/34,00
51	„MADI“ d.o.o. Tešanj	UP1-06-13- 1-23-1/21	10.06.2021.	09.06.2033.	Tešanj	Poslovna zona Vila broj 16	„MADI 1“	23,00/38,00
52	„MADI“ d.o.o. Tešanj	UP1-06-13- 1-24-1/21	10.06.2021.	09.06.2033.	Tešanj	Poslovna zona Vila broj 16	„MADI 2“	23,00/38,00
53	„MADI“ d.o.o. Tešanj	UP1-06-13- 1-26-1/21	10.06.2021.	09.06.2033.	Tešanj	Poslovna zona Vila broj 16	„MADI 4“	23,00/37,00
54	„ALIM“ d.o.o. Visoko	UP1-06-13- 1-89-1/21	09.09.2021.	08.09.2033.	Visoko	Industrijska zona - Ozrakovići b.b.	„ALIM“	30,00/43,00
55	„SOLAR ENERGO- BATISTA“ vlasnik Ivan Batista	UP1-06-13- 1-90-1/21	29.06.2021.	28.06.2033.	Usora	Ularice bb	„BATISTA 2“	23,00/32,00
56	Proizvodnja električne energije „Reconsult 1“, vlasnik Kruško Idriz	UP1-06-13- 1-107-1/21	29.06.2021.	28.06.2033.	Tešanj	Trepče 416	„ESMAK“	23,00/45,00
57	D.O.O. „SAMI PROMET“ Visoko	UP1-06-13- 1-70-1/21	11.07.2021.	10.07.2031.	Visoko	Donja Vratnica bb	„SAMI PROMET 1“	30,00/38,00
58	„ACŠ“ D.O.O. TEŠANJ	UP1-06-13- 1-82-1/21	15.07.2021.	14.07.2031.	Tešanj	Vukovo broj 25	„ŠKOLJIĆ-115“	115,00/182,00
59	„ĆOSIĆ“ d.o.o. Kakanj	UP1-06-13- 1-122-1/21	15.07.2021.	14.07.2033.	Kakanj	Alije Izetbegovića MO1-64	„ĆOSIĆ“	23,00/32,00
60	D.D. DC TEŠANJ KRAŠEVO	UP1-06-13- 1-110-1/21	15.07.2021.	14.07.2031.	Tešanj	Kraševo broj 68	SE „INTER 150“ SE „NEDER 150“	150,00/192,00
61	Proizvodnja električne energije „DNS ENERGY“ vlasnik	UP1-06-13- 1-59-1/21	15.07.2021.	14.07.2033.	Tešanj	Cerovac 20	„BUKVA“	23,00/45,00

	Jabandžić Maid							
62	„SOLAR ENERGO-BATISTA“ vlasnik Ivan Batista	UP1-06-13-1-123-1/21	15.07.2021.	14.07.2033.	Usora	Ularice bb	„BATISTA 1”	23,00/37,00
63	„SARAČEVIĆ“ d.o.o. Tešanj	UP1-06-13-1-51-1/21	15.07.2021.	14.07.2031.	Tešanj	Poslovna zona „Vila“ broj 1	„SARAČEVIĆ 1-150“ „SARAČEVIĆ 2-150“	150,00/214,00 150,00/207,00
64	Proizvodnja električne energije „EL-HM“	UP1-06-13-1-117-1/21	07.10.2021.	06.10.2033.	Tešanj	Mrkotići bb	„HM-1“	23,00/36,00
65	"COMEX" d.o.o. Tešanj	UP1-06-13-1-107-1/20	24.11.2021.	23.11.2031.	Tešanj	Meše Selimovića broj 25	„RADUŠA 30/50“ i „RADUŠA“	120,00/184,00 23,00/70,00
66	„FAREX“ d.o.o. Tešanj	UP1-06-13-1-207-1/21	14.12.2021.	13.12.2033.	Tešanj	Titova bb	„FAREX 1“	23,00/33,00
67	„Has-komerc“ d.o.o. Zenica	UP1-06-13-1-232-1/21 i UP1-06-13-1-230-1/21	14.12.2021.	13.12.2033.	Zenica	Bistua Nuova broj 109	„FABULAS 1“ i „RASPOTOČJE 1-23 kW“	23,00/40,00 23,00/40,00
68	„HERCEG“ Maglaj, d.o.o.	UP1-06-13-1-191-1/21	14.12.2021.	13.12.2033.	Maglaj	Srebreničkih žrtava rata bb	HERCEG 2“	23,00/30,00
69	Proizvodnja električne energije „HIDO“, vlasnik Husanović Hidajet	UP1-06-13-1-195-1/21	14.12.2021.	13.12.2033.	Tešanj	Braće Omerbašić 27	„HIDO 1”	23,00/36,00
70	„MAMBA“, vlasnik Bešlagić Asmir	UP1-06-13-1-241-1/21	14.12.2021.	13.12.2033.	Tešanj	Cerovac 16	„MAMBA”	23,00/34,00
71	Proizvodnja električne energije „NERMINA“	UP1-06-13-1-209-1/21	14.12.2021.	13.12.2031.		Klopački put 8-A	„NERMINA”	12,00/17,00

	vlasnik Kadrić Nermina				Zenica			
72	„TEŠANJSKA VRELA“ d.o.o. Tešanj	UP1-06-13- 1-197-1/21	14.12.2021.	13.12.2033.	Tešanj	Karadaglije	„DIJAMANT 23 kW “	23,00/31,00

Izvor: FERK

Regulatorna komisija za energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine (FERK) u skladu sa odredbama Zakona o električnoj energiji u Federaciji Bosne i Hercegovine proizvođačima električne energije koji u pojedinačnom objektu za proizvodnju električne energije koriste otpad ili obnovljive izvore energije na ekonomski prihvatljiv način, uključujući kombinovani ciklus proizvodnje toplotne i električne energije, u skladu sa mjerama zaštite okoline daje status **kvalifikovanog proizvođača**.

Zaključno sa 2021. godinom status kvalifikovanog proizvođača je steklo 177 elektroenergetskih subjekata, od čega u Zeničko-dobojskom kantonu 33 i isti su navedeni u Tabeli 25.

Prema podacima FERK-a kvalifikovani proizvođači u Federaciji BiH proizvodnju električne energije obavljaju u: 55 (HE) hidroelektrana, 7 malih distributivnih hidroelektrana, 464 (SE) solarnih elektrana i 8 (VE) vjetroelektrana.

U Tabeli 25. dat je pregled kvalifikovanih proizvođača električne energije iz Zeničko-dobojskog kantona.

Tabela 25. Kvalifikovani proizvođači električne energije iz Zeničko-dobojskog kantona

R.br.	Naziv imalaca dozvole za rad	Datum izdavanja – isteka dozvole za rad	Naziv postrojenja za OIEiEK	Tehničke karakteristike	
				Instalisana snaga(kW)	Predv. god. Proizvodnja (MWh)
1.	„KOMING“ d.o.o. Kakanj	13.12.2019. 12.12.2031.	SE „KOMING“	22,00	26,00
2.	„KAMEN STIL“ d.o.o. Tešanj	13.12.2019. 12.12.2024.	SE „KS 150-1“	150,00	169,00
3.	„ILMA“ d.o.o. Tešanj	28.11.2019. 27.11.2024.	SE „ILMA“	127,00	158,90
4.	„NEDER“ d.o.o. Tešanj	31.10.2019. 30.10.2029.	SE „NEDER“	23,00	31,70
5.	„EMY“ d.o.o. Zenica	10.09.2019. 09.09.2029.	SE „SE EMY 2“	30,00	39,60
			SE „SE EMY 30 kW Žepče“	30,00	32,80
			HE „Pepelari“	448,00	3.285,00
6.	„FEKO-ENERGY“ d.o.o. Zenica	07.06.2019. 13.09.2027.	HE „Bistričak“	990,00	4.350,0
7.	„TIK“ d.o.o. Jelah bb-Tešanj	10.12.2018. 09.12.2023.	SE „TIK 1“	127,00	153,10
8.	„ASCOM“ d.o.o.	04.10.2018.	SE „ASCOM	10,00	15,264

	Tešanj	23.10.2028.	1“		
9.	„ENERGY TRADE“ d.o.o. Usora	17.07.2018. 29.09.2028.	SE „ENERGY 1“	127,00	164,8
			SE „IVEX“	25,00	31,977
			SE „IVEX 2“	125,00	164,84
10.	„PI-PI“ d.o.o. Visoko	26.06.2018. 25.06.2023.	SE „PI-PI-150“	149,00	170,00
11.	JP „VIK“ d.o.o. Zenica	11.06.2018. 10.06.2028.	HE „Čajdraš“	485,00	3.633,00
12.	„KALIM“ d.o.o. Tešanj	28.03.2018. 27.03.2028.	SE „KALIM K23-2“	20,00	24,00
13.	„SUŠA-COMMERCE“ d.o.o. Visoko	02.02.2018. 01.02.2028.	VE „Moštre 1“	300,00	1.080,00
14.	„KALIM-PROFIL“ d.o.o. Tešanj	15.01.2018. 14.01.2028.	SE „KALIM K23-1“	18,00	25,70
15.	„EKO-ENERGY“ d.o.o. Tešanj	29.08.2017. 23.04.2022.	HE „Vareš“	980,00	3.850,00
			HE „PODJEZERA“	650,00	5.500,00
16.	„PERO“ Zenica d.o.o.	19.05.2017. 18.05.2022.	SE „PERO 1“	119,00	139,07
17.	„SAMELAY“ d.o.o. Tešanj	26.01.2017. 25.01.2022.	SE „SAMELAY 1“	20,00	24,92
18.	„CONRA“ d.o.o. Tešanj	12.01.2017. 11.01.2029.	SE „CO-23“	22,00	32,30
19.	„HENKOPROM“ d.o.o. Žepče	07.10.2016. 06.10.2021.	SE „HENKO HE.1-150“	122,00	141,00
20.	„ALIM“ d.o.o. Visoko	09.09.2016. 08.09.2021.	SE „ALIM“	30,00	43,42
21.	„SJAJ“ Maglaj, d.o.o	20.07.2016. 19.07.2021.	SE „SJAJ“	23,00	26,90
22.	„SAMI PROMET“ d.o.o. Visoko	11.07.2016. 10.07.2021.	SE „SAMI PROMET 1“	30,00	36,63

23.	Proizvodnja električne energije „SM“, vl. Brka Semira SE	15.04.2016. 14.04.2026.	„SM BRKA“	10,00	11,10
24.	„PRAHA“ d.o.o. Žepče	15.03.2016. 14.03.2021.	SE „PRAHA 1-150“	150,00	232,00
25.	„COMEX“ d.o.o. Tešanj	29.01.2016. 28.01.2021.	SE „Raduša“	23,00	28,842
26.	„MAHIR“ d.o.o. Visoko	13.11.2015. 12.11.2025.	SE „MAHIR“	23,00	28,75
27.	„BEA“ d.o.o. Mekiš bb- Tešanj	14.04.2015. 13.04.2025.	SE „BE.23-1“	20,00	25,10
28.	„NINO-HA“ d.o.o. Doboj Jug	03.02.2015. 02.02.2020.	SE „KONAK“	30,00	39,20
29.	„SV Energija“ d.o.o. Tešanj	13.05.2014. 12.05.2024.	SE „LEPENICA 1“	10,00	11,70
30.	„SUBAŠIĆ“ d.o.o. Tešanj	26.03.2013. 25.03.2023.	SE „SUBAŠIĆ1“	12,50	15,548
31.	Obrt "POLJOTRG", vl. Bektaš Dženeta, Visoko	31.08.2015. 30.08.2025.	SE „POLJOTRG“	23,00	31,15
32.	Proizvodnja električne energije "SE ELEKTRONIK", vl. Prnjavorac Nezir, Tešanj	15.06.2016. 14.06.2026.	SE „DOLINA“	12,50	15,00
33.	"ENERGY" d.o.o. Kakanj	31.10.2019. 27.04.2021.	SE „ENERGY“	149,00	253,00
			SE „ENERGY 2“	23,00	30,75
			SE „ENERGY 3“	23,00	30,80

Nafta i prirodni gas

U Zeničko-dobojskom kantonu prirodni gas i derivati nafte obezbjeđeni su uvozom. Derivati nafte isporučuju se velikim potrošačima (rudnicima, termoelektrani, industrijskim preduzećima) i distributerima za široku potrošnju.

Potrebe Federacije BiH za naftnim derivatima u proteklom periodu su bile cca 1,00 miliona tona. Od ove količine uvozi se cca 70 %, a nabavkom iz rafinerije Bosanski Brod obezbjeđeno je cca 30 % potreba.

U Bosni i Hercegovini, a time ni na području Zeničko-dobojskog kantona, nema proizvodnje prirodnog gasa, te je snabdjevanje zasnovano na uvozu od jednog snabdjevača /GAZ –Export iz Ruske Federacije.

Plan uvoza i potrošnje prirodnog plina za 2021. godinu je 175,000 (1.000 Sm³).

Ukupno količine potrošenog prirodnog gasa u Federaciji BiH, u proteklim godinama, iznosila je cca 179,430 [1.000 Sm³].

4. TRGOVINA, UGOSTITELJSTVO I TURIZAM

4.1. Opće stanje trgovine

Obzirom da broj registrovanih poslovnih subjekata iz područja djelatnosti G čini gotovo 30% ukupnog broja registrovanih poslovnih subjekata na području Zeničko-dobojskog kantona, trgovina predstavlja dominantnu privrednu djelatnost i jedna je od pokretačkih faktora privredne aktivnosti, kao i veoma bitna ekonomska aktivnost s aspekta jačanja konkurentnosti domaće proizvodnje i poticanja izvoza. Zbog mnogih problema vezanih za pravovremenost i obuhvat prikupljenih podataka, za analizu poslovanja preduzeća iz oblasti trgovine i kreiranje ove Informacije, korišteni su raspoloživi objavljeni podaci Federalnog zavoda za statistiku i podaci iz registara koje vode općine na području Zeničko-dobojskog kantona.

Na području Zeničko-dobojskog kantona, shodno podacima Federalnog zavoda za statistiku objavljenih sredinom 2022. godine, sa 31.12.2021. godine, bilo je registrovano 5.199 poslovnih subjekata koji su u skladu sa Klasifikacijom djelatnosti BiH 2010, registrovani za obavljanje djelatnosti iz područja G- trgovina na veliko i na malo.

U sljedećoj tabeli dat je broj registrovanih poslovnih subjekata u 2017., 2018., 2019., 2020. i 2021. godini.

Tabela 26. Broj registrovanih poslovnih subjekata iz područja djelatnosti G – trgovina na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikla u 2017., 2018., 2019., 2020. i 2021. godina

Godina	2017	2018	2019	2020	2021
Pravne osobe	1.337	1.381	1.412	1.435	1.471
Dijelovi pravnih osoba	1.719	1.705	1.745	1.746	1.739
Obrt	1.804	2.009	2.052	2.056	1.989
Ukupno	4.860	5.095	5.209	5.237	5.199

U narednoj tabeli slijedi pregled registriranih poslovnih subjekata po općinama Zeničko-dobojskog kantona sa 31.12.2021. godine:

Tabela 27. Pregled registriranih poslovnih subjekata po općinama Zeničko-dobojskog kantona

OPĆINA	Pravne osobe	Jedinice u sastavu	Obrt	Ukupno
Breza	33	58	54	145
Doboj Jug	53	40	31	124
Grad Zenica	455	613	612	1.680
Kakanj	98	130	158	386
Maglaj	59	73	134	266
Olovo	20	29	31	80
Tešanj	272	252	289	813
Usora	29	30	18	77
Vareš	9	30	49	88
Grad Visoko	241	229	335	805
Grad Zavidovići	90	102	167	359
Žepče	112	153	111	376
Zeničko-dobojski kanton	1.471	1.739	1.989	5.199

U narednim tabelama dat je i pregled trgovačkih radnji (TR) iz Registra trgovačkih radnji koje

vođe nadležne općinske službe po pojedinim općinama u 2017., 2018., 2019., 2020. i 2021. godini.

Tabela 28. Broj trgovačkih radnji po općinama Kantona

Općina/Grad	Broj TR u 2017. godini	Broj TR u 2018. godini	Broj TR u 2019. godini	Broj TR u 2020. godini	Broj TR u 2021. godini
Breza	80	75	71	71	70
Doboj Jug	16	16	14	15	10
Kakanj	95	97	102	99	106
Maglaj	112	107	95	97	94
Olovo	26	21	21	21	23
Tešanj	237	256	219	178	178
Usora	8	10	11	10	10
Vareš	28	31	36	26	20
Visoko	332	323	332	352	351
Zavidovići	291	299	123	135	132
Zenica	292	323	272	310	288
Žepče	71	71	71	75	69
Zeničko-dobojski kanton	1.591	1.629	1.367	1.389	1.351

Općina/Grad	Broj TR u 2020. godini	Broj upisanih TR u toku 2021. godine	Broj brisanih TR u toku 2021. godine	Broj TR u 2021. godini
Breza	71	1	2	70
Doboj Jug	15	2	7	10
Kakanj	103	9	14	106
Maglaj	97	6	9	94
Olovo	21	2	1	23
Tešanj	178	19	23	178
Usora	10	1	1	10
Vareš	21	0	7	20
Visoko	352	11	12	351
Zavidovići	135	8	11	132
Zenica	266	18	13	288
Žepče	73	2	6	69
Zeničko-dobojski kanton	1.342	79	106	1.351

Tabela 29. Broj registrovanih za obavljanje trgovine ličnim radom izvan prodavnice po općinama Kantona

Općina/Grad	Broj rješenja o odobrenju obavljanja trgovine ličnim radom izvan prodavnice u 2020. godini	Broj upisanih rješenja o odobrenju obavljanja trgovine ličnim radom izvan prodavnice u toku 2021. godine	Broj brisanih rješenja o odobrenju obavljanja trgovine ličnim radom izvan prodavnice u toku 2021. godine	Broj rješenja o odobrenju obavljanja trgovine ličnim radom izvan prodavnice TR u 2021. godini
Breza	5	1	2	4
Doboj Jug	0	2	0	2
Kakanj	12	4	6	10
Maglaj	6	0	1	5
Olovo	2	0	0	2
Tešanj	46	5	5	51
Usora	3	0	1	2
Vareš	1	1	0	1
Visoko	49	3	1	51
Zavidovići	26	2	2	26
Zenica	173	20	9	187
Žepče	4	0	2	12
Zeničko-dobojski kanton	327	38	29	353

Iz navedenih tabela se vidi da je najveći broj trgovačkih radnji registrovan na području Grada Zenica, Tešanj i Grada Visoko i da je broj trgovačkih radnji u 2021. godini manji za 38 trgovačkih radnji u odnosu na 2020. godinu.

Tržište je relativno dobro snabdjeveno, naročito proizvodima iz uvoza, kako iz razloga liberalizacije trgovine, tako i razgranate mreže trgovačkih lanaca stranih osnivača.

4.2. Opće stanje ugostiteljstva i turizma

Statistički gledano, praćenje razvoja ugostiteljske i turističke djelatnosti vrši se kroz praćenje prometa u ugostiteljstvu, broja posjeta, odnosno dolazaka koji su evidentirani od strane ugostiteljskih objekata koji pružaju usluge smještaja i broja ostvarenih noćenja domaćih i stranih turista.

Na području Zeničko-dobojskog kantona, shodno podacima Federalnog zavoda za statistiku objavljenih sredinom 2022. godine, sa 31.12.2021. godine, bilo je registrovano 1.514 poslovnih subjekata koji su u skladu sa Klasifikacijom djelatnosti BiH 2010, registrovani za obavljanje djelatnosti iz područja I – djelatnosti pružanja smještaja te priprema i usluživanje hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo).

U sljedećoj tabeli dat je broj registrovanih poslovnih subjekata u 2017., 2018., 2019., 2020. i 2021. godini.

Tabela 30. Broj registrovanih poslovnih subjekata iz područja djelatnosti I –djelatnost pružanja smještaja te priprema i usluživanje hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo) 2017., 2018., 2019., 2020. i 2021. godina

Godina	2017	2018	2019	2020	2021
Pravne osobe	89	103	108	114	123
Dijelovi pravnih osoba	248	259	273	272	287
Obrt	941	1.011	1.081	1.090	1.104
Ukupno	1.278	1.373	1.462	1.476	1.514

U narednoj tabeli slijedi pregled registriranih poslovnih subjekata *iz područja djelatnosti I – djelatnost pružanja smještaja te priprema i usluživanje hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo)* po općinama Zeničko-dobojskog kantona sa 31.12.2021. godine.

Tabela 31. Pregled registriranih poslovnih subjekata po općinama Zeničko-dobojskog kantona

Općina/Grad	Pravne osobe	Jedinice u sastavu	Obrt	Ukupno
Breza	5	13	38	56
Doboj Jug	4	4	16	24
Grad Zenica	52	117	395	564
Kakanj	4	18	85	107
Maglaj	6	11	52	69
Olovo	8	6	17	31
Tešanj	16	28	105	149
Usora	3	4	15	22
Vareš	2	2	36	40
Visoko	11	36	202	249
Zavidovići	8	17	81	106
Žepče	4	31	62	97
Zeničko-dobojski kanton	123	287	1.104	1.514

U narednim tabelama dat je i pregled ugostiteljskih radnji (UR) iz registra koje vode nadležne općinske službe po pojedinim općinama u 2017., 2018., 2019., 2020. i 2021. godini.

Tabela 32. Broj ugostiteljskih radnji po općinama Kantona

Općina/Grad	Broj UR u 2017. godini	Broj UR u 2018. godini	Broj UR u 2019. godini	Broj UR u 2020. godini	Broj UR u 2021. godini
Breza	44	44	44	42	43
Doboj Jug	17	17	13	13	9
Kakanj	73	63	64	62	68
Maglaj	36	36	35	32	30
Olovo	16	14	14	14	14
Tešanj	170	179	179	173	94
Usora	18	15	13	12	12
Vareš	21	25	33	36	28
Visoko	185	172	188	211	211
Zavidovići	56	55	72	70	79
Zenica	299	340	290	315	320
Žepče	50	50	52	52	51
Zeničko-dobojski kanton	985	1.010	997	1.032	959

Općina/ Grad	Broj UR u 2020. godini	Broj upisanih UR utoku 2021. godine	Broj brisanih UR u toku 2021. godine	Broj UR u 2021. godini
Breza	42	4	3	43
Doboj Jug	13	0	4	9
Kakanj	65	13	14	68
Maglaj	32	8	0	30
Olovo	14	2	2	14
Tešanj	173	8	15	94
Usora	12	1	1	12
Vareš	23	5	5	28
Visoko	211	9	9	211
Zavidovići	72	10	7	79
Zenica	290	30	10	320
Žepče	51	6	6	51
Zeničko- dobojski kanton	998	96	76	959

Na području Zeničko-dobojskog kantona kategorizirano je 58 ugostiteljskih objekata za smještaj sa osnovnim kapacitetom oko 1450 ležaja.

U toku 2021. godine Ministarstvo za privredu izvršilo je kategorizaciju dva ugostiteljska objekta koji pruža uslugu smještaja – Tabela 33.

Tabela 33. Kategorizirani objekti u 2021. godini

	Podnosilac zahtjeva	Adresa ugostiteljskog objekta	Vrsta i naziv ugostiteljskog objekta	Kategorija za koju je izdato rješenje
1.	“MAK 2021” d.o.o. Olovo	Paklenik bb, Olovo	Motel	- tri zvjezdice
2.	“ARMANI TRADE” d.o.o. Žepče	Poslovni centar XP Žepče	Hotel	-tri zvjezdice

U narednoj tabeli dajemo pregled registriranih ugostiteljskih objekata za smještaj prema vrsti objekta i općinama Zeničko-dobojskog kantona:

Tabela 34. Registrirani ugostiteljski objekti za smještaj prema vrsti objekta i općinama Kantona

Red. broj	Općina /Grad	Hotel	Motel	Pansion	Prenočište	Apartmani	Hostel	Kamp	Sobera iznajmljivanje	Seosko domaćinstvo	Gostionica sa prenoćištem	Turističko naselje	Apartment u domaćinstvu	Kuća za odmor u domaćinstvu	UKUPNO
	Breza		1												1
	Doboj Jug		1										1		2
	Kakanj	2	1	1		1								1	6
	Maglaj	2	1			1									4
	Olovo	1	2						1						4
	Tešanj	3	8												11
	Usora	1	2												3
	Vareš		1						1	2				1	5
	Visoko	2		1									1		4
10.	Zavido vići												1		1
11.	Zenica	7	4				2		1						14
12.	Žepče		3												3
	UKUPNO	18	24	2	0	2	2	0	3	2	0	2	3	2	58

Na području Zeničko-dobojskog kantona preovladavaju smještajni objekti vrste “motel” dok je 18 ugostiteljskih objekata vrste “hotel”, od čega su sedam objekata razvrstana u kategoriju koja se obilježava sa 4 i 5 zvjezdica.

U nastavku je spisak kategorisanih objekata u Zeničko-dobojskom kantonu sa 4 i 5 zvjezdica, gdje postupak kategorizacije provodi Federalno ministarstvo okoliša i turizma

1. HOTEL 4* Hotel Villa Ukus Tešanj
2. HOTEL 4 * Hotel „Dubrovnik“ Zenica
3. HOTEL 4 * Hotel „Zenica“ Zenica
4. HOTEL 4 * HOTEL „CARPE DIEM“ (“Iskoristi dan“), Školska 15, Zenica
5. Apartman u domaćinstvu 5* “APARTMENTS VRANAS“, Visoko
6. HOTEL 4* Hotel „NATURA“ Fojnica
7. Turističko naselje 4* „S.R.C.A“ AJDINOVIĆI”, Olovo
8. Kuća za odmor u domaćinstvu 5* “VILA SARAJEVO”, Vareš
9. MOTEL 4* Motel “IN”, Žepče
10. HOTEL 4* “CITY CODE”, Zenica
11. Seosko domaćinstvo 4* Seljačko domaćinstvo „Šadrvan“ Ravne, Vareš
12. HOTEL 4* „KAVALIR“, Žepče
13. HOTEL 4* Hotel „BISS“, Zenica
14. MOTEL 4* „EDEMUS“, Maglaj

15. Apartman u seoskom domaćinstvu 4* „CRNJEVO“, Zavidovići

Nakon kontinuiranog uspona tokom proteklih nekoliko godina turizam u BiH doživio je strahovit pad uslijed pandemije korona virusa.

Turistički sektor je jedan od najteže pogođenih sektora privrede izbijanjem pandemije i njegov oporavak će biti dugotrajan i težak. U 2021.godini je zabilježen porast broja turista nakon 2020.godine koju je većim dijelom obilježila pandemija, lockdown i zabrana putovanja.

Na nivou Bosne i Hercegovine u 2021.godini turisti su ostvarili 960.383 posjete što je više za 91,7% i 2.230.920 noćenja što je više za 79,6% u odnosu na 2020.godinu.

Na nivou FBiH zabilježen je porast dolazaka i noćenja turista tako da je broj dolazaka veći za 115% i broj noćenja veći za 110% u odnosu na 2020.godinu.

Broj noćenja domaćih turista manji je za 30% dok je broj noćenja stranih turista porastao za 30% na nivou FBiH.

Zbog svega navedenog cjelokupni prihodi od turizma u 2021.godini znatno su porasli u odnosu na 2020.godinu.

Zeničko-dobojski kanton je u toku 2021. godine posjetilo **41.166** turista, a što je u odnosu na 2020. godinu više za **18.210** turista. Turisti su ostvarili **113.966** noćenja, a što je za **34.546** noćenja više nego u 2021. godini. Potrebno je naglasiti da iskazan broj dolazaka turista predstavlja broj dolazaka turista koji su koristili usluge smještaja u smještajnim objektima na području Kantona.

Tabela 35. Dolasci i noćenja turista u toku 2017., 2018., 2019., 2020. i 2021. godine u ZDK

Turisti	Dolasci turista 2017. godina	Dolasci turista 2018. godina	Dolasci turista 2019. godina	Dolasci turista 2020. godina	Dolasci turista 2021. godina	Noćenje turista 2017. godina	Noćenje turista 2018. godina	Noćenje turista 2019. godina	Noćenje turista 2020. godina	Noćenje turista 2021. godina
Domaći	12.446	14.794	20.598	17.986	31.875	22.241	55.429	83.066	64.771	89.453
Strani	12.773	16.848	17.984	4.970	9.291	29.882	41.758	42.251	14.649	24.513
Ukupno	25.219	31.642	38.852	22.956	41.166	52.123	97.187	125.317	79.420	113.966

Tabela 36. Dolasci i noćenja turista po vrstama objekata

Po vrstama objekata	Dolasci turista 2017. godina	Dolasci turista 2018. godina	Dolasci turista 2019. godina	Dolasci turista 2020. godina	Dolasci turista 2021. godina	Noćenje turista 2017. godina	Noćenje turista 2018. godina	Noćenje turista 2019. godina	Noćenje turista 2020. godina	Noćenje turista 2021. godina
Hoteli i sličan smještaj	24.369	27.352	34.807	21.564	39.021	48.576	79.098	115.852	75.780	109.522
Odmarališta i slični objekti za kraći odmor	850	3.311	3.775	1.392	2.145	3.547	9.571	9.465	3.640	4.444
Ostali smještaj		979					8.518			
Ukupno	25.219	31.642	38.582	22.956	41.166	52.123	97.187	125.317	79.420	113.966

Tabela 37. Dolasci i noćenja domaćih turista po vrstama objekata

Po vrstama	Dolasci turista	Dolasci turista	Dolasci turista	Dolasci turista	Dolasci turista	Noćenje turista	Noćenje turista	Noćenje turista	Noćenje turista	Noćenje turista
------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	------------------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	------------------------

objekata	2017. godina	2018. godina	2019. godina	2020. godina	2021. godina	2017. godina	2018. godina	2019. godina	2020. godina	2021. godina
Hoteli i sličan smještaj	12.321	12.938	19.352	17.042	30.202	22.035	45.081	80.896	62.448	86.498
Odmarališta i slični objekti za kraći odmor	125	999	1.246	944	1.673	206	2.422	2.170	2.323	2.955
Ostali smještaj		857					7.926			
Ukupno	12.446	14.794	20.598	17.986	31.875	22.241	55.429	83.066	64.771	89.453

Tabela 38. Dolasci i noćenja stranih turista po vrstama objekata

Po vrstama objekata	Dolasci turista 2017. godina	Dolasci turista 2018. godina	Dolasci turista 2019. godina	Dolasci turista 2020. godina	Dolasci turista 2021. godina	Noćenje turista 2017. godina	Noćenje turista 2018. godina	Noćenje turista 2019. godina	Noćenje turista 2020. godina	Noćenje turista 2021. godina
Hoteli i sličan smještaj	12.048	14.414	15.455	4.522	8.819	26.541	34.017	34.956	13.332	23.024
Odmarališta i slični objekti za kraći odmor	725	2.312	2.529	448	472	3.341	7.149	7.295	1.317	1.489
Ostali smještaj		122					592			
Ukupno	12.773	16.848	17.984	4.970	9.291	29.882	41.758	42.251	14.649	24.513

Iz navedenih tabela vidljivo je da se više od 90% prometa odvija preko hotela i sličnog smještaja. Postoje čvrste indicije o podcijenjenosti podataka o broju dolazaka i noćenja turista, te ostvarenog turističkog prometa. Razlog odstupanja stvarnih od zvaničnih pokazatelja se može tražiti u učešću neformalnog sektora u ukupnim turističkim dešavanjima.

4.2.1. Putničke agencije

Najznačajniju ulogu u izradi i prodaji turističkog proizvoda imaju putničke (turističke) agencije, čije je postojanje isključivo vezano za prodaju turističkog proizvoda i turističkih usluga koje su sastavni dio turističkog proizvoda. Putničke agencije su pravna lica, osnovane prema odredbama Zakona o turističko-ugostiteljskoj djelatnosti.

Za grupne posjete gradovima i turističkim mjestima za koja je programom predviđeno razgledanje grada ili turističkog mjesta putnička agencija obavezna je angažirati turističkog vodiča koji je ovlašten za pružanje usluge turističkog vodiča.

Na području Zeničko-dobojskog kantona postoji veći broj registrovanih putničkih agencija koje se bave turističkim uslugama. Dajemo pregled broja putničkih agencija po općinama, a prema podacima iz upisnika i drugih evidencija o registrovanim turističkim djelatnostima dobijenim od strane nadležnih općinskih službi:

Tabela 39. Registrovane putničke agencije

Općina	Broj putničkih agencija
Breza	0

Doboj Jug	1
Kakanj	2
Maglaj	0
Olovo	0
Tešanj	2
Usora	0
Vareš	0
Visoko	6
Zavidovići	0
Zenica	26
Žepče	0
UKUPNO	37

4.2.2. Turistički vodiči

Turistički vodič igra vrlo važnu ulogu u promociji i realizaciji turističke ponude. On je taj koji u toku putovanja i boravka grupe turista kojoj je određen za turističkog vodiča na najbolji mogući način prezentira sve informacije o mjestu u kome se realizira turistička ponuda, njegovoj historiji, stanovništvu, privredi, infrastrukturi, te daje što je moguće više informacija o svakom detalju turističke ponude, objektima i predmetima koji su predmet posjete, itd.

Polaganje stručnog ispita za turističke vodiče obavlja se na način propisan Pravilnikom o stručnom ispitu za turističke vodiče („Službene novine FBiH“, broj: 30/10), a prema Programu stručnog ispita za turističke vodiče. Za pružanje usluga turističkog vodiča turistički vodič mora posjedovati odobrenje općinskog organa. Odobrenje izdaje, na zahtjev turističkog vodiča, općinski organ na čijem području turistički vodič pruža usluge. Stručni ispit za turističke vodiče za Zeničko-dobojski kanton do sada je položilo ukupno 25 kandidata, a samo jedan turistički vodič posjeduje odobrenje za pružanje usluga izdato od Općine Breza i iskaznicu turističkog vodiča izdatu od Ministarstva za privredu Zeničko-dobojskog kantona. Ostali kandidati koji posjeduju certifikat za turističkog vodiča nisu izvršili prijavu kod nadležnih općinskih organa, odnosno ne posjeduju odobrenje za pružanje usluga niti iskaznicu za turističkog vodiča.

5. PODUZETNIŠTVO I MALA I SREDNJA PODUZEĆA (MSP)

5.1. Uvod

Poduzetništvo je spremnost pojedinca ili više partnera da uz određeno ulaganje kapitala i preuzimanje rizika uđu u poslovni poduhvat sa ciljem stvaranja profita. To je način privrednog djelovanja u kojem poduzetnik odlučuje što, kako i za koga stvoriti i na tržištu realizirati ulazeći u poduzetnički pothvat na svoj trošak i rizik s ciljem sticanja dobiti.

Često se pojam poduzetništvo povezuje sa upravljanjem malim obrtima, preduzećima, ali neki autori proširuju mu važenje i na velike organizacije.

Bit poduzetništva je u stalnom traženju novih ideja, maštovitosti u pronalaženju novih mogućnosti u poslovanju, pouzdanoj intuiciji i procjeni, te vještini i borbenosti.

Razvijanje poduzetničkog duha se odnosi na stvaranje uvjeta u kojima ljudi mogu da: budu inovativni, rješavaju problem, razmišljaju pozitivno, prave nove prilike, budu samomotivirani, razmišljaju kritički, budu proaktivni, stvaraju nove ideje, pronalaze rješenja i izazivaju postavljene norme.

Osnovna podrška razvijanja poduzetništva je poduzetnička infrastruktura koju čine:

- konsultantski subjekti – agencije,
- finansijski subjekti,
- poslovno-poduzetničke zone,
- poduzetnički inkubatori itd.

5.1.1. Konsultantski subjekti – agencije

U nastojanju da se prevaziđu brojni socijalni i ekonomski problemi sa kojima se Bosna i Hercegovina suočila u poslijeratnom periodu, lokalna zajednica je uz podršku međunarodne zajednice pokrenula inicijativu za oporavak i stimuliranje ekonomskog razvoja. Rezultat ove inicijative je pokretanje procesa ekonomske regionalizacije, osnivanjem regionalnih razvojnih agencija. Regionalne razvojne agencije su ključni sudionici u izradi i provedbi strategija za ekonomski razvoj na lokalnom nivou. Tamo gdje postoje regionalne razvojne agencije, postoji i institucionalni okvir za povezivanje niza djelatnosti i za dovođenje istih u vezu sa raznovrsnim zajedničkim ciljevima oko kojih su se zainteresirane strane usaglasile.

Među zainteresirane strane spadaju: lokalne vlasti, mjesne zajednice, privredne komore i udruge/udruženja poslodavaca, istraživačke i obrazovne institucije, lokalne razvojne organizacije, nevladine organizacije, pružaoci poslovnih usluga, organizacije tržišta rada, sindikati, itd.

Na području Zeničko-dobojskog kantona egzistira Regionalna razvojna agencija (REZ) koja djeluje u regiji Centralna BiH unutar Bosne i Hercegovine. Osnovana je u maju/svibnju 2004. godine. Platforma za osnivanje Agencije je partnerstvo vladinih i nevladinih institucija. Osnivači su 15 općina, 2 kantona, 15 poslovnih udruženja, 1 mikrokreditna organizacija.

Aktivnosti REZ Agencije mogu se svrstati u dvije glavne skupine:

- aktivnosti koje se odnose na identificirane potrebe općina, gdje prevladava potreba za daljnjom izgradnjom kapaciteta za razvoj projekata, apsorpciju fondova, promociju i razvoj poslovne infrastrukture, te
- potporu razvoju malih i srednjih preduzeća kroz pružanje konsultantskih usluga, uspostavljanje poslovnih veza, podršku izvozu i ulaganjima, kao i promociju.

Na području Zeničko-dobojskog kantona potpisan je Sporazuma o osnivanju Mreže lokalnih agencija. Osnivači Mreže su: Razvojna agencija Žepče RAŽ, Agencija za ekonomski razvoj Zenica ZEDA, Razvojna agencija Zavidovići RAZ i Agencija za razvoj Općine Tešanj TRA.

Cilj osnivanja Mreže je da međusobno uveže sve instrumente ekonomskog razvoja i poveže postojeću lokalnu i regionalnu infrastrukturu u cilju održivog ekonomskog razvoja lokalnih zajednica, Kantona i države.

Vlada Zeničko-dobojskog kantona potiče i podupire razvoj na cijelom području kantona, a razvojne agencije smatra inicijatorom i kreatorom razvoja u općinama.

5.1.2. Finansijski subjekti

Finansijski subjekti koji daju podršku razvijanja poduzetništva su:

- komercijalne banke,
- mikrokreditne organizacije,
- kreditno-garancijski fond Vlade Zeničko-dobojskog kantona (KGF),
- poticaji Vlade Zeničko-dobojskog kantona itd.

Kreditno-garancijski fond Vlade Zeničko-dobojskog kantona je jedan od finansijskih subjekata koji daju podršku razvijanja poduzetništva preko izuzetno povoljnih kredita.

Korisnici ovih kredita mogu biti privredna društva koja se bave proizvodnom ili proizvodno-uslužnom djelatnošću. Sredstva iz kredita se mogu koristiti za nabavku mašina, opreme i dijelova, te za tehnološka unapređenja.

Ministarstvo za privredu je na osnovu Odluka Vlade Kantona i Javnih poziva za svaki poticaj pojedinačno provelo dodjelu poticaja.

Osnovni kriteriji su jedinstveni za sve vrste poticaja, a odnose se na uredno izmirivanje: poreza,

uključujući i indirektna, te doprinosa (zdravstveno, penziono osiguranje).

Posebni kriteriji su vezani za vrstu poticaja, a odnose se na: odobrenje za upotrebu objekta, certifikat za uveden međunarodni standard, potpisan ugovor za investicijske kredite sa dokazima o urednom vraćanju glavnice i kamata, dokaze o realiziranoj investiciji i drugo.

U ranijim godinama realizacija svih poticaja je imala karakter refundacije, odnosno poticaja nakon realizacije aktivnosti po kriterijima. Od 2018. godine karakter poticaja se mijenja i realizuju se kako putem refundacije, tako i putem subvencije odnosno, zaključivanjem ugovora sa korisnicima sredstava o realizaciji projekata u određenim rokovima.

U 2018. godini odobrena su 101 poticaja u iznosu od 1.424.783,25 KM, a u 2019. godini odobrena su 129 poticaja u iznosu 2.119.709,01 KM.

U 2020. godini Ministarstvo za privredu je sve materijalne i ljudske resurse usmjerilo na poticanje privrednih subjekata dodjelom poticaja, a samim tim i poticanje privrede na području Zeničko-dobojskog kantona, kroz razvoj poduzetničke infrastrukture, poticanje konkurentnosti privrednih subjekata, regresiranje kamata na kredite, refundaciju administrativnih troškova kod izgradnje proizvodnih objekata, kao i na pomoć privrednim subjektima na području Zeničko-dobojskog kantona, kojima je naredbama FKZŠ bio zabranjen rad usljed proglašenog stanja pandemije, putem pomoći kroz subvencioniranje plata uposlenika tih privrednih subjekata. Za sve pobrojane vrste poticaja utrošeno je ukupno 3.719,095,79 KM.

U 2021. godini na osnovu Zakona o poticanju razvoja male privrede i Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2021.-2027. godina realizovano je ukupno 8 poticajnih mjera privrednim subjektima i to poticaj za razvoj konkurentnosti privrede, poticaj za razvoj poduzetništva, poduzetničke kulture i tradicionalnih i starih zanata, subvencioniranje projekata razvojnih agencija, subvencioniranje kamate za 2020. i 2021. godinu po kreditima odobrenim u 2020. i 2021. godini po osnovu kreditno garancijskog fonda Vlade ZDK, subvencioniranje organizacije sajмова i manifestacija i subvencioniranje administrativnih troškova kod izgradnje proizvodnih objekata, poticaj za razvoj turističke infrastrukture i ponude i obezbjeđenje kredita pod povoljnijim uslovima. Na navedene poticaje je utrošeno ukupno 3.078.454,46 KM u sljedećim iznosima:

1. Poticaj za razvoj konkurentnosti privrede (prvi i ponovni javni poziv) u iznosu od 1.412.878,83 KM u sklopu kojeg su sredstva odobrena za 76 korisnika;
2. Razvoj poduzetništva, poduzetničke kulture i tradicionalnih i starih zanata u iznosu od 541.662,78 KM u sklopu kojeg su sredstva odobrena za 75 korisnika;
3. Subvencioniranje projekata razvojnih agencija u iznosu od 20.000,00 KM u sklopu kojeg su sredstva odobrena za 2 korisnika;
4. Subvencioniranje kamate za 2020. i 2021. godinu po kreditima odobrenim u 2020. i 2021. godini po osnovu kreditno garancijskog fonda Vlade ZDK u iznosu od 2.938,18 KM u sklopu kojeg su sredstva odobrena za 1 korisnika.
5. Subvencioniranje organizacije sajмова i manifestacija u iznosu od 25.194,00 KM u sklopu kojeg su sredstva odobrena za 4 korisnika;
6. Subvencioniranje administrativnih troškova kod izgradnje proizvodnih objekata u iznosu od 340.000,00 KM u sklopu kojeg su sredstva odobrena za 11 korisnika.
7. Razvoj turističke infrastrukture i ponude u iznosu od 435.780,67 KM za općine, udruženja i privredne subjekte (ukupno 25) u sklopu kojeg su sredstva odobrena za 9 privrednih subjekata u iznosu od 141.594,28 KM;
8. Obezbeđenje kredita pod povoljnijim uslovima u iznosu od 300.000,00 KM. Vezano za nevedeni javni poziv, ugovor sa BBI Bankom sklopljen je krajem 12. mjeseca 2021. godine i realizacija ovog poticaja očekuje se tokom 2022. godine.

5.1.3. Poslovno-poduzetničke zone

Osnovna infrastruktura za podršku maloj privredi su poslovno-poduzetničke zone.

Vlada Zeničko-dobojskog kantona je, na prijedlog Ministarstva za privredu Zeničko-dobojskog kantona, iz sredstava od koncesija kao i budžetskih sredstava, odobravalala poticaje za bržu izgradnju poslovnih-poduzetničkih zona u funkciji bržeg razvoja poduzetništva: u 2010. godini iznos 457.040,83 KM, u 2011. godini iznos 536.761,36 KM, u 2012. godini iznos 399.236,56 KM, u 2013. godini iznos 331.151,87 KM, u 2014. godini 0 KM (nije bilo ulaganja zbog poplava), u 2015. godini iznos 12.731,00 KM, u 2016. godini iznos 9.539,00 KM, u 2017. godini iznos 73.908,70 KM, u 2018. godini iznos 829.746,00 KM, u 2019. godini iznos 887.078,62 KM, u 2020. godini 0 KM (zbog pandemije korona virusom nije bilo ulaganja) i u 2021. godini 115.746,50 KM (od koncesionih naknada) i 1.509.120,00 KM (od budžetskih sredstava) što je ukupno **5.161.060,40 KM** (Tabele od broja 40. do broja 50.) i ima za cilj:

- Pružanje potpore poduzetnicima za lakšom izgradnjom poslovnog prostora na potpuno infrastrukturno opremljenom zemljištu,
- Osnivanje novih privrednih subjekata,
- Poticanje izvozne konkurentnosti i privlačenje stranih ulaganja,
- Stvaranje preduslova za razvoj male i srednje privrede, te otvaranje novih radnih mjesta,
- Promocija direktnih investicija tehnološke politike, te partnerstva javnog i privatnog sektora,
- Davanje pogodnosti poduzetnicima,
- Razvoj lokalne zajednice kantona i općina.

Tabela 40. GODINA 2010.

Red. br.	Naziv zone	Općina	Iznos (KM)
1.	Projektna dokumentacija za poslovno-poduzetničku zonu „Vrtlište I“	Kakanj	19.072,52
2.	Izgradnja infrastrukturnih objekata poslovno-poduzetničke zone „Vrtlište II“	Kakanj	230.703,09
3.	Izgradnja infrastrukturnih objekata poslovno-poduzetničke zone „Vila Tešanj“	Tešanj	56.856,93
4.	Projektna dokumentacija za poslovno-poduzetničku „Vila Tešanj“	Tešanj	2.970,63
5.	Izgradnja infrastrukturnih objekata poslovno-poduzetničku zone „Matuzići“	Doboj Jug	147.437,66
		UKUPNO:	457.040,83

Tabela 41. GODINA 2011.

Red. br.	Naziv zone	Općina	Iznos (KM)
1.	Poslovna-poduzetnička zona Ekonomija - Batvice	Zavidovići	71.588,34
2.	Izgradnja poslovno-poduzetničke zone "Matuzići" Korak 2- Faza II	Doboj Jug	124.062,32
3.	Izgradnja poslovno-poduzetničke zone "Bukva-Vila" Korak 2-FazaII	Tešanj	133.446,30
4.	Poslovno-poduzetnička zona Ekonomija - Batvice (Korak 1- Faza II)	Zavidovići	91.545,10

5.	Poslovno-poduzetnička zona "Žabljak" (Korak 1. i 2.- Faza II)	Usora	116.119,30
		UKUPNO:	536.761,36

Tabela 42. GODINA 2012.

Red. br.	Naziv zone	Općina	Iznos (KM)
1.	Poslovana zona Žepče (faza I)	Žepče	129.920,00
2.	Poslovana zona Žepče (faza II)	Žepče	150.000,00
3.	Poslovana zona Zavidovići	Zavidovići	150.000,00
		UKUPNO:	399.236,56

Tabela 43. GODINA 2013.

Red. br.	Naziv zone	Općina	Iznos (KM)
1.	Poslovno-poduzetničku zonu „Vrtlište“	Kakanj	31.151,87
2.	Poslovana zona “Glinište”	Tešanj	300.000,00
		UKUPNO:	331.151,87

GODINA 2014. –Nije bilo poticaja za poslovne zone.

Tabela 44. GODINA 2015.

Red. br.	Naziv zone	Općina	Iznos (KM)
1.	Poslovna zona „Misurići“	Maglaj	2.731,00
2.	Poslovana zona “Glinište”	Tešanj	10.000,00
		UKUPNO:	12.731,00

Tabela 45. GODINA 2016.

Red. br.	Naziv zone	Općina	Iznos (KM)
1.	Poslovna zona „Bukva“	Tešanj	4.539,60
2.	Poduzetnička zona “Lugovi”	Usora	5.000,00
		UKUPNO:	9.539,60

Tabela 46. GODINA 2017.

Red. br.	Naziv zone	Općina	Iznos (KM)
1.	Poslovna zona “Bukva”	Tešanj	15.000,00
2.	Poslovna zona „Ekonomija Batvice“	Zavidovoći	13.908,70
3.	Poslovna zona “Misurići”	Maglaj	15.000,00
4.	Poslovna zona “Žabljak”	Usora	30.000,00
		UKUPNO:	73.908,70

Tabela 47. GODINA 2018.

Red.	Naziv zone	Općina	Iznos
------	------------	--------	-------

br.			(KM)
1.	Poslovna zona „Ekonomija Batvice“	Zavidovići	4.446,00
2.	Poslovna zona “Danac”	Olovo	10.000,00
3.	Poslovna zona “Ozrakovići”	Visoko	97.500,00
4.	Poslovna zona “Žabljak”	Usora	150.000,00
5.	Poslovna zona “Liješnica”	Maglaj	97.500,00
6.	Poslovna zona “Polja”	Žepče	101.800,00
7.	Poslovna zona “Glinište”	Tešanj	150.000,00
8.	Poslovna zona “Matuzići”	Doboj Jug	67.500,00
9.	Poslovna zona “Zenica I”	Zenica	150.000,00
		UKUPNO:	828.746,00

Tabela 48. GODINA 2019.

Red. br.	Naziv zone	Općina	Iznos (KM)
1.	Poslovna zona “Liješnica”	Maglaj	142.000,00
2.	Poslovna zona “Glinište”	Tešanj	150.000,00
3.	Poslovna zona “Kram”	Vareš	120.000,00
4.	Poslovna zona “Zenica I”	Zenica	155.078,62
5.	Poslovna zona “Srednja Omanjska”	Usora	160.000,00
6.	Poslovna zona “Radovlje”	Žepče	10.000,00
7.	Poslovna zona “Ozrakovići”	Visoko	150.000,00
		UKUPNO:	887.078,6
			2

GODINA 2020.-Nije bilo poticaja za poslovne zone.

Tabela 49. GODINA 2020.

Red. br.	Naziv zone	Općina/Grad	Iznos (KM)
1.	Poslovna zona "Golubište-Pilana"	Olovo	20.000,00
2.	Poslovna zona "Mravići"	Doboj-Jug	20.000,00
3.	Poslovna zona "Novi Šeher"	Maglaj	20.000,00
4.	Poslovna zona "Cigłana-Glinište"	Tešanj	18.840,00
5.	Poslovna zona "Šaš"	Breza	16.906,50
6.	Poslovna zona "Ularice"	Usora	20.000,00
		UKUPNO:	115.746,50

Tabela 50. GODINA 2021.

Red. br.	Naziv zone	Općina/Grad	Iznos (KM)
1.	Poslovna zona "Golubište-Pilana"	Olovo	1.420.020,00
2.	Poslovna zona "Srednja Omanjska"	Usora	89.100,00
		UKUPNO:	1.509.120,00

5.1.4. Poduzetnički inkubator

Poduzetnički inkubator predstavlja «dom» za uzgajanje novih preduzeća koji svim potencijalnim poduzetnicima čiji poslovni plan obećava realne mogućnosti razvoja, obezbjeđuje povoljne uslove rada, početne prostorije, administrativnu poslovnu podršku, savjetovanje i drugu pomoć, kako bi u 3-4 godine razvili preduzeće, sposobno da pod tržišnim uslovima uspješno radi.

Dakle, to su sistemi kojima je svrha uspostavljanje poslovne infrastrukture koja služi privrednim subjektima da u što kraćem vremenu postanu tržišno aktivni, te profitabilni.

Korisnici Inkubatora mogu postati sva lica koja obavljaju ili imaju namjeru da obavljaju privrednu djelatnost osim proizvodnje hrane, trgovine i ugostiteljstva, pod uslovom da je prostor kojim Inkubator raspolaže pogodan za obavljanje te djelatnosti svojom veličinom i funkcionalnošću.

Veličina dodijeljenog prostora ovisi o opravdano iskazanim potrebama korisnika obrazloženim biznis planom. Registracija korisnika ne može biti starija od 12 mjeseci u momentu donošenja odluke o prijemu. Izuzetak su korisnici čija registracija je starija od 12 mjeseci ako u inkubatoru žele implementirati novi projekat ili proširiti postojeći uz zaposlenje nove radne snage.

Poduzetnički inkubatori okupljaju male poduzetnike koji tek počinju poslovati ili su u fazi rasta i razvoja i nemaju vlastiti prostor. Upravo inkubatori omogućuju poduzetnicima korištenje poslovnog prostora po vrlo povoljnim uslovima (bez najamnine ili uz smanjenu najamninu) ograničen broj godina. Osim poslovnog prostora, korisnicima su na raspolaganju poslovna infrastruktura, intelektualne i poslovne usluge i dr. u razdoblju inkubacije nakon čega bi trebali postati samostalni i prepustiti mjesto u inkubatoru drugom preduzeću.

Na području Zeničko-dobojskog kantona inkubatori su formirani uz finansijsku pomoć Ministarstva za privredu u Zenici, Zavidovićima i Žepču.

5.2. Mala i srednja preduzeća (MSP)

Malo i srednje poduzetništvo čine najvitalniji i značajan segment privrednog i jedinstvenog prostora Zeničko-dobojskog kantona. Od ukupnog broja uposlenih u sektoru MSP-a uposleno je 65-70% uposlenika. Struktura MSP-a je nepovoljna, premalo je proizvodnih MSP-a, uvoz je veći od izvoza, a stopa neuposlenih procjenjuje se do 40%. S obzirom na potencijal, prirodne i radom stvorene resurse, otvara se realna šansa za razvitak novih MSP-a, a prioritarno proizvodnih.

Prema Zakona o poticaju razvoja male privrede (“Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine”, broj: 19/06), propisano je da malu privredu čine subjekti male privrede, fizička i pravna lica, koja trajno obavljaju zakonom dopuštene djelatnosti radi ostvarivanja dohotka odnosno dobiti, uključujući samoupošljavanje i obiteljske poslove povezane sa obrtom i drugim djelatnostima, registrovani kod nadležnog organa, bez obzira na oblik organizovanja i koji:

- su samostalni u poslovanju,
- upošljavaju godišnje manje od 250 lica i
- ostvaruju godišnji promet do 40 miliona KM i/ili čija godišnja bilansa stanja ne prelazi 30 miliona KM.

Prema veličini, u smislu ovog Zakona, razlikuju se mikro, mali i srednji subjekti male privrede pri čemu:

- Mikro subjekti male privrede su fizička i pravna lica koja upošljavaju prosječno godišnje manje od 10 lica i čiji godišnji promet i/ili godišnja bilansa stanja ne prelazi 400.000 KM,
- Mali subjekti male privrede su fizička i pravna lica koja upošljavaju prosječno godišnje manje od 50 lica i čiji godišnji promet i/ili godišnja bilansa stanja ne prelazi četiri miliona KM i
- Srednji subjekti male privrede su fizička i pravna lica koja upošljavaju prosječno godišnje manje od 250 lica, čiji godišnji promet ne prelazi 40 miliona KM i/ili čiji godišnji bilans

stanja ne prelazi 30 miliona KM.

Prema Zakona o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine (“Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine”, broj: 15/21), pravna lica u smislu ovog zakona, razvrstavaju se na mikro, mala, srednja i velika, zavisno od pokazatelja utvrđenih na dan sastavljanja finansijskih izvještaja u poslovnoj godini, prema sljedećim kriterijima:

- visina prihoda,
- vrijednost imovine,
- prosječan broj zaposlenika u toku poslovne godine.

U mikro pravna lica razvrstavaju se ona pravna lica koja ne prelaze granične vrijednosti najmanje dva od sljedećih kriterija:

- prosječna vrijednost poslovne imovine na kraju poslovne godine je do 350.000,00 KM,
- ukupan godišnji prihod do 700.000,00 KM,
- prosječan broj zaposlenih u godini za koju se podnosi izvještaj je do devet.

Mala pravna lica su ona koja ispunjavaju najmanje dva od sljedećih uslova:

- prosječna vrijednost poslovne imovine na kraju poslovne godine je do 4.000.000,00 KM
- ukupan godišnji prihod je do 8.000.000,00 KM.
- prosječan broj zaposlenih godini za koju se podnosi izvještaj je do 49.

Srednja pravna lica su ona koja na dan sastavljanja finansijskih izvještaja ispunjavaju najmanje dva od sljedećih uslova:

- prosječna vrijednost poslovne imovine na kraju poslovne godine je do 20.000.000,00 KM,
- ukupan godišnji prihod je do 40.000.000,00 KM,
- prosječan broj zaposlenih godini za koju se podnosi izvještaj je do 249.

U srednja pravna lica razvrstavaju se i ona koja prelaze graničnu vrijednost jednog od propisanih kriterija za velika pravna lica.

Velika pravna lica su ona koja na dan sastavljanja finansijskih izvještaja prelaze granične vrijednosti najmanje dva od sljedećih kriterija:

- prosječna vrijednost poslovne imovine na kraju poslovne godine je 20.000.000,00 KM,
- ukupan godišnji prihod je 40.000.000,00 KM,
- prosječan broj zaposlenih godini za koju se podnosi izvještaj je 249.

U kategoriju malih i srednjih preduzeća treba uvrstiti i obrte (samostalna privredna djelatnost). Oni bi, u smislu preporuka Evropske komisije, spadali u mikro poduzeća, premda oni u Federaciji BiH, u formalno-pravnom smislu nisu preduzeća.

6. REKAPITULACIJA

Na osnovu prethodnog dijela ove informacije donosimo rekapitulaciju osnovnih pokazatelja komparativnih stanja privrede Zeničko-dobojskog kantona za protekli period.

Tabela 49. Rekapitulacija pokazatelja i trendova

Pokazatelji stanja	21./20.	20./19.	19./18.	18./17.	18./17.	17./16.
Indeks fizičkog obima industrijske proizvodnje	102,0	101,2	93,6	100,80	100,80	100,8
Indeks broja zaposlenih	100,12	97,50	101,79	104,13	104,13	110,13
Indeks prosječne neto plaće	104,63	103,40	103,93	103,53	103,53	99,62
Indeks broja nezaposlenih	93,24	103,41	92,71	94,78	94,78	93,35
Indeks izvoza	145,21	89,90	89,80	115,0	115,0	93,7

Indeks uvoza	132,13	81,84	95,84	110,3	110,3	99,6
Ostvarene investicije u nova stalna sredstva	-	93,67	109,55	106,31	106,31	124,65

ZAKLJUČCI I MJERE

Sagledavajući sveukupnu situaciju nastalu nakon proglašenja pandemije korona virusom (COVID 19), a posebno temeljne indikatore stanja, može se zaključiti da je privreda Zeničko-dobojskog kantona tokom 2021. godine poslovala dosta uspješno unatoč brojnim problemima koji su nastupili zbog pandemije.

I – INDIKATORI

1. Smanjenje nezaposlenosti;
2. Povećan broj zaposlenih;
3. Negativan trend spoljnotrgovinske razmjene;
4. Rast investicija u nova stalna sredstva;
5. Rast izvoza;
6. Smanjenje uvoza.

Imajući u vidu usporenu stabilizaciju tržišnih tokova naročito zbog pandemije korona virusom, od posebnog značaja je poduzimanje adekvatnih mjera, kao što su:

II – MJERE

1. Poticati privredu kroz adekvatne mehanizme kontrole utroška sredstava;
2. Poticati otvaranje mikro, malih i srednjih preduzeća;
3. Pojednostavljivati procedure izdavanja dozvola u privredi;
4. Jačati turističku ponudu;
5. Aktivno sarađivati sa udruženjima poslodavaca i privrednom komorom na iznalaženju rješenja;
6. Stvarati ambijent za širenje tržišta privrednicima van BiH;
7. Smanjiti i suzbiti sivu ekonomiju kroz jačanje inspeksijskog sektora;
8. Stvoriti ambijent za novo zapošljavanje;
9. Obezbijediti uslove za povećanje konkurentne pozicije privrednih subjekata;
10. Stvarati uslove za povećanje investicija (npr. finansiranje opremanja poslovnih zona, inkubatora i sl.);
11. Uticati i aktivno učestvovati u aktivnostima koje vode ka bržoj realizaciji pristupa EU.

U cilju prevazilaženja novonastale situacije i stanja u privredi, Vlada Kantona će nastaviti sa realizacijom projekata poticaja.

Ovim aktivnostima, te realizacijom niza drugih projekata, bit će povećana konkurentna pozicija privrednih subjekata i unaprijeđen ambijent za privređivanje u Kantonu, što će u konačnici rezultirati rastom standarda i svih tretiranih pokazatelja.

MINISTAR

Zlatko Jelić